

MARTINSKÝ Evanjelik

2005 / 6

ROČNÍK 12

Ó, príď,
ó, príď,
Syn
Dávidov,
zlo premôž
láskou
bezmedznou,
premôž ho
a vysloboď
nás z pút
hriechu,
drahý
Mesiáš!

Ó, príď,
ó, príď,
Emanuel,
tak
túžobne
lká
Izrael
a očakáva
nádej
dňa, keď
vôkol ťaží
hriechu
tma.

ES 14

Evanjelický a. v. cirkevný zbor
s Evanjelickou základnou školou a Biblickou školou v Martine
posiela vianočné a novoročné pozdravy lásky a pokoja
všetkým, ktorí sa radujú, otvárajú brány dokorán a volajú:
Príď medzi nás a zostaň s nami, Kráľu požehnaný!

RADOSŤ ŽIVEJ VODY

Ivan Kadlečík

*Neviditeľná voda sa konečne vyfarbila,
vybielila a ešte aj letí.
Letieť treba, kým vzduch nesie,
prináša a šíri dobré zvesti,
že voda sa zastavila, neplaší sa, nikde sa neponáhla.
Je tichá ako noc.
Rozkvitla ako strapce snežienok.
Vzduch nás vznáša.
Mohlo by sa zdať, že tá voda sa falošne pretvaruje
a predstiera, že je ktosi iný.
Ale ona má skutočnú radosť a sviatok,
keď sa ozdobí do biela a letí,
vznáša sa ako okridlená.
Robí to dôstojne a neponáhla sa.
Sneh je teda múdry starec v slávnostnom oblečení,
čo nebeží na víťazné preteky rýchlych a splašených vôd,
ale si sadá na trávu, kamene, stromy
ako na strechu katedrály, z ktorej počuť hlasný vodopád,
zvaný Vianočné oratórium od Johanna Sebastiana Bacha,
alebo La Nativité du Seigneur od Olivera Messiaena.*

Vianoce 2005

KRÁSNA JEDNODUCHOSŤ

Vianoce sú aj časom preťaženia telefónnych sietí mobilných operátorov. Ktosi na druhej strane sa musí neodkladne dozvedieť, že sa nám pripálila kačka, deti sa prejedli čokoládou a vonku je zima. A okrem toho ešte množstvo iných dôležitých vecí. A tak sú mobilní operátori preťažení.

Ale preťaženi sme aj my. Z každej strany sa na nás valí záplava informácií. Sledujeme vojny v priamom prenose, riešime ekonomické problémy Európy, nadávame na politiku, udivujú nás korupčné škandály, bojíme sa vtáčej chrípky a klimatických zmien, hromžíme na zdražovanie energií, rušíme a uzatvárame poisťky, sledujeme akciové ponuky... A ešte odskočíme do hypermarketu, odvezieme a dovezieme deti zo školy, vybavíme zopár nevyhnutností... a zase sme toho toľko nestihli! V tom sa ozve zvonček pri vchode. Vyrušení z nestihania ideme otvoriť. Vonku stojí náš známy, ktorého sme už dlhý čas nevideli. Zmeškal vlak a ďalší mu ide až o dve hodiny. Tak sa zastavil na kus reči. Sled udalosti môže vyzeráť aj takto:

1. Najprv sa zhlboka nadýchame, aby sme potlačili hroziaci infarkt.
2. Potom sa pokúsime vykúziť menej otrávený výraz s tým, že mu ponúkneme vyhľadanie nejakého skoršieho spoja.
3. S krajným sebazaprením akceptujeme jeho zotrvanie na pôvodnom pláne a rozpačito ho pozývame ďalej.
4. Ponúkneme ho aspoň zo zdvorilosti – káva alebo čaj to istí. Po niekoľkých obligátnych otázkach sa snažíme odľahčiť krčovitú diskusiu aspoň zapnutím televízora. Pokukujeme na hodinky a s ťažko skrývanou úľavou vypravujeme hosťa po dvoch hodinách na túžobne očakávaný spoj.
5. Zvyšok dňa strávime frustrovaní, že sme zase nič nestihli.

O pár dní nato sa to stalo. Infarkt. Ležíme na nemocničnom lôžku a nad nami sa skláňa... náš známy. Je to uznávaný lekár. Jediné, čo si v tej chvíli želáme, je, aby nám venoval všetok svoj čas, erudíciu a možnosti, lebo ide o život. V duchu si nadávame, že sme sa nedávno voči nemu nezachovali práve najlepšie.

Vianoce sú čas, keď k nám prišiel Kristus. Dal nám všetok svoj čas, múdrosť, silu. Nič nechal pre seba. Vstúpil do našej sebeckej preťažnosti, aby ukázal, že to, čím sa zahlcujeme, vlastne ani netreba. Že treba len málo, vlastne jedno – byť s Ním tak ako Mária. Kým Marta zhaňala všetko možné, aby sa postarala o Ježiša, Mária sedela pri Jeho nohách a počúvala Ho. Jednoducho bola s Ním tak naozaj.

A On to chce aj od nás, aby sme s Ním boli. Boli nie cez vianočné nákupy, upratovanie, zvyky, kostolovanie, stolovanie a iné, ale boli naozaj ako vtedy, keď ide o všetko. Keď ide o život. A práve v jednoduchosť vianočného príbehu je jeho krása. Nie je tam nič navyše, nič, čo by nás rozptýlilo na tisíc spôsobov, zahltilo alebo preťažilo. Je tak nádherne sústredený na Ježiša, na Toho, ktorý vôbec nepasuje do všetkého toho navôkol. On prišiel uzdraviť, zachrániť, dať nám život. Byť s Ním znamená slobodu od toho, čo nás zafažuje a oberá o pokoj – od hriechu. On berie na seba všetko, čím sa zbytočne zahlcujeme, a ponúka nám svoju prítomnosť.

Ti, ktorí Ho takto prijímajú a poznávajú, vnímajú tú nádhru jednoduchosť, že v prvom rade ide o Neho, byť s Ním. A prežívajú vo svojom srdci nový pokoj.

Prajem vám, sestry a bratia, vianočné sviatky plné Božieho pokoja.

JÁN HROBŇ ZBOROVÝ FARÁR

*Slovo Kristovo nech prebýva vo vás bohato;
vo všetkej múdrosti učte a napomínajte sa
žalmami, hymnami, duchovnými piesňami
a vďačne spievajte v srdciach Bohu.*

Kol 3, 16

Milý náš cirkevný zbor,

práve v tomto predsviatočnom adventnom čase si uvedomujeme, aké dôležité a nenahraditeľné je spoločenstvo veriacich v očakávaní nášho Spasiteľa. A sme veľmi vďační za to, že máme svoje spoločenstvo veriacich tak doma v Martine, ako aj tu v Amerike.

V St. Andrews kostole, ktorý je toho roku našim „domácim zborom“, sme ako tenor a soprán súčasťou hlavného spevokolu, ktorý vystupuje každú nedeľu na dvoch službách Božích a skladá sa asi zo stovky ľudí. Častokrát si počas týchto služieb Božích spomeniem, aké úžasné to bolo, keď som stála vzadu v kostole, Terezka spala v kočíku a spoločne, ja vedome a ona podvedome, sme načúvali „hlasu“ nášho spevokolu. Spomínam si, ako sa Adrian každý štvrtok vracal z návniku spevokolu vysmiaty a nadšený z toho, ako bolo dobre a aké krásne pesničky Mary opäť vybrala. Spomínam si na Vianoce, na tie, počas ktorých vystupoval mládežnícky spevokol so sériou piesní, na tváre ľudí, ktorým z očí žiaril pokoj a pri pohľade na ktorých som cítila, že sme im ako spoločenstvo veriacich nemohli dať krajší darček ako PIESEŇ.

Pre našu rodinu, tráviacu sviatky za oceánom, je veľmi ťažké nebyť doma a nemôcť objasť svojich blízkych, navštíviť alebo neprežívať nádherné chvíle spoločných piesní a modlitieb.

Týmto listom chceme vyjadriť našu vianočnú spoluúčasť na všetkom tom, čo bude prežívať celý náš – nám drahý martinský zbor. Všetci vospolok ste prítomní v našich dennodenných myšlienkach, v našich večerných modlitbách. A zároveň si uvedomujeme, že nemáme pre vás iné slová potešenia ako PIESEŇ: Narodil sa Kristus Pán, radujme sa... V podobnom znení, v anglickom jazyku, ju budeme spievať na vianočnom koncerte v St. Andrews kostole. A pri jej spievaní budeme v duchu s vami, v predstave toho, že aj vy ju spievate a spievate ju na chválu Boha, na oslavu Života a Nádeje.

*S láskou
Vaši Kacianovci*

V nedeľu 11. decembra na rodinných službách Božích prijal spolu s nami Večeru Pánovu aj ťažko chorý brat farár Ján Bohdan Hroboň.

Prišiel na krátku chvíľu na galériu Biblickej školy, evidentne zoslabnutý a pochudnutý.

Len s veľkou námahou vyslovil krátku, zehnajúcu modlitbu.

Bolo to silné svedectvo fyzicky slabého človeka.

Sme ako rodina veľmi vďační za to, že jeho utrpenie nie je spojené so žiadnym pátosom na spôsob veľkých odkazov, hysterického úsilia o uzdravenie, falošných nádejí alebo riešenia nejakých zásadných vecí. Čo je dôležité a potrebné, povedal, spravil, zariadil, kým bol ešte zdravý. A predovšetkým to najdôležitejšie: jeho život je v Božích rukách a ani choroba ho nemôže odlúčiť od Božej lásky. Ako rodina vnímame a prežívame otcovo utrpenie napriek všetkej bolesti s vnútorným pokojom, lebo tento pokoj vidíme aj u neho.

Ďakujeme za vašu veľkú pozornosť a účasť.

Veľmi si vážime vaše modlitby, ktoré jemu i nám pomáhajú zachovať Boží pokoj.

Otec často hovorí, ako veľmi ho teší taká široká podpora a účasť a zakaždým zdôrazní: Takto by mala v láske žiť Kristova cirkev.

jh

Martinský evanjelík s martinským evanjelickým zborom, so sestrami, s bratmi a priateľmi z celého Slovenska i zo zahraničia s láskou pozdravuje nášho milého pána farára Jána Bohdana Hroboňa betlehemskou vianočnou zvestou Lukášovho evanjelia: Nebojte sa, veď zvestujem veľkú radosť, ktorá bude všetkému ľudu, lebo narodil sa vám dnes v meste Dávidovom Spasiteľ, ktorý je Kristus Pán. Sláva na výsostiach Bohu a na zemi pokoj ľuďom dobrej vôle!

Anjelovi efezského cirkevného zboru napíš: Toto hovorí Ten, ktorý pevne drží v pravici sedem hviezd a chodí prostred siedmich zlatých svietnikov; znám tvoje skutky, prácu i trpezlivosť a že nemôžeš zniesť zlých; skúšal si (ľudí), ktorí hovoria o sebe, že sú apoštolovia, a nie sú, a poznal si, že sú luhári; si trpezlivý, znášal si mnoho pre moje meno a neustal si.

Mám však proti tebe, že si opustil svoju prvú lásku. Spamätaj sa, odkiaľ si odpadol, kajaj sa a čiň prvotné skutky! Ak nie, prídem na teba, pohnem tvojím svietnikom z miesta, ak sa nebudeš kajaj! Ale to jedno máš, že nenávidíš skutky mikulášencov, ktoré aj ja nenávidím.

*Kto má uši, nech počuje, čo Duch hovorí cirkevným zborom!
Kto zvíťazí, tomu dám jesť zo stromu života, ktorý je v raji Božom.*

Zj 2, 1-7

Návrat – cez pokánie ku sláve

Máloktorá jeseň vyjde tak nádherne, ako tohtoročná. Takú pestrú paletu farieb by nevykúzliť hádam nijaký maliar. Ktovie, keby sa všetky tieto farby zmiešali, aký odtieň by vznikol. Možno zlatohnedý, taký, aký zachytil známy martinský akademický maliar Ivan Štubňa na jednej zo svojich grafik. Táto grafika predstavuje starý strom. Vlastne už iba jeho torzo. Okyptené vetvy, ošľahané vetrom, akoby znázorňovali starého človeka, ktorý sa ťažko opiera o paliču. Za stromom je zreteľne ohraničená biela obdĺžniková plocha. Možno náznak snehu, chladu a mrazivosti, možnosť smrti a hrobu. Pozadie tohto obrazu je zlatohnedé. Akoby predstavovalo tú úplne inú stránku jesene, nie chladnú a nostalgickú ale dozrievanie, naplnenie, velebnosť, slávu. Akoby práve táto zlatohnedá farba vyjadrovala nádej, teplo, harmóniu, domov, návrat.

Možno ste, sestry a bratia, niečo z toho zažili v uplynulých dňoch, keď ste boli navštíviť svojich blízkych. Možno to bol taký malý návrat domov k tým, ktorí sú medzi nami, alebo už len v spomienkach pri hroboch. Mnohé z takýchto návratov kladú otázku o našej súčasnosti. Keď pozorujeme život tých, čo nás predišli do večnosti, ich vieru, hodnoty, ktoré vyznávali, pýtame sa – ako je to s nami? Dva príklady za všetky:

V tomto roku si naša rodina pripomenula 40 rokov odchodu do večnosti starého otca Jána Vladimíra Hroboňa. Počas jeho farárskeho pôsobenia v Sabínove jeho manželka zomrela na následky útrap druhej svetovej vojny. Ostali tri malé deti: osem-, šesť- a štvorroční bratia. Presťahovali sa do nového, dvojrečového cirkevného zboru v Rimavskej Soboti. Krátko nato starý otec ochorel. Podstúpil vážnu operáciu. Počas nej upadol do stavu klinickej smrti a mal ten zvláštny vnem neopísateľného Božieho svetla. Keď sa prebral, modlil sa k Bohu, aby mu dal ešte čas na tejto zemi. Otvoril Bibliu presne na mieste, kde kráľ

Chizkija, smrteľne chorý, prosí Boha o svoje uzdravenie. Boh mu daroval ešte 15 rokov. Starý otec žil od tej chvíle ešte presne 15 rokov.

Druhý príklad: Počas septembrového podujatia „Duchovné hodnoty pre dnešok“, ktoré sa uskutočnilo v našom cirkevnom zbore, vynikajúci slovenský výtvarník prof. Igor Rumanský spomínal na svoju mamu. Hovoril – keď odchádzala z tejto časnosti, povedala nám: „Deti moje, nikdy som peniaze poriadne nemala a vlastne som ich ani nepotrebovala.“

Iste by ste vedeli, sestry a bratia, povedať mnoho z takýchto jedinečných momentov pri návrate k svojim blízkym.

Prečítaný biblický text hovorí o návrate cirkvi, cirkevného zboru v Efeze. Pán ho vyzýva: „Vráť sa ku svojej prvej láske, vráť sa ku láske, ktorú si mal prv.“ Aká to bola láska? Možno podobná vzplanutiu, ktoré preživa dievča a chlapec v tom prvom období vzťahu – vrúcnemu, bezhlavému, romantickému... V takejto podobe však neostane. Je to prirodzene dané, že sa mení na iný spôsob – viac prozaickej lásky. Tá sa uskutočňuje skôr ako pomoc, porozumenie, súcit, obetavosť, úcta, tolerancia, trpezlivosť... Ak však vzťah predsa chladne a prichádza odcudzenie, je dobré vrátiť sa k tomu, pripomenúť si, ako to bolo prv. Tento návrat môže znamenať nový impulz. Chceme tento vzťah obnoviť, oživiť, vrátiť sa k tomu, čo bolo dobré, osvedčené, naplňujúce. Vrátiť sa ku svojej prvej láske. Ideálne by bolo mať nejaký prepínač, ktorým by sme to mohli automaticky zariadiť.

Takéto návraty bývajú v mnohom ohľade veľmi ťažké a strastiplné. Nechce sa nám a často nemáme ani silu, ani chuť opustiť zabehaný spôsob života. Spomeňme si však na márnотratného syna, ktorý až keď stratil všetko, vstúpil do seba a povedal si – vrátim sa domov k svojmu otcovi. Alebo na proroka Jonáša, ktorý v kritickjej situácii, „na dne“, sa v bruchu veľryby rozhodne vrátiť k poslaniu, ktoré mu Boh určil. Alebo na učeníka Petra, ktorý keď spoznáva ťažobu svojej zrady, v slzách ľutuje svoj čin. Aj cirkevný zbor v Efeze, ktorý ochladol vo svojej láske, vyzýva Pán k pokánniu. Pokánie je možnosť návratu, spôsob, ako riešiť pokazený vzťah.

Ako je to s nami, bratia a sestry, so mnou a s tebou? Nie je to, čo si zažil duchovne a Božie v rodine, v spoločenstve, povedzme aj tu v tomto chráme, výzvou pre teba – vráť sa, keď si už opustil tieto cesty? Ako je to s našim cirkevným zborom? Je hrdý na svoju slávnú minulosť, na osobnosti, ktoré ho formovali – akými boli Kuzmány, Plachý, Horvát, Škrovina, Bučko, Vajdička? Alebo na svoju novodobú históriu v podobe oživeného spoločenstva a vznikajúcich škôl?

Keď sa nám zdá, akoby to prvotné vzplanutie ochabovalo, nie je aj pre náš zbor aktuálnou výzva – vráť sa ku svojej prvej láske! Vráť sa k Božiemu slovu, k spoločenstvu, modlitbám, službe, vráť sa ku svojmu Pánovi a Spasiteľovi Ježišovi Kristovi. Nech má tento návrat zlatohnedú farbu. Nech je na pozadí biely, starostí, zápasov, strát život – dozrievanie, plnosť, bohatstvo, sláva, nádej. Nech je to, čo sme dostali v Pánovi Ježišovi Kristovi, v Jeho narodení, smrti a vzkriesení, pre nás výzvou k návratu – cez pokánie ku sláve.

1. adventná nedeľa

*Ajhľa,
tvoj kráľ prichádza k tebe....*

Milí bratia a sestry,

rok ubehol veľmi rýchlo. Určite ste za ten čas vo svojich životoch niekoho čakali, odprevádzali a znova čakali. Prežili ste odchody i príchody. Boli určite plné očakávania, lásky a radosti. Mnohé však aj smútku a slz.

Dnes zapaľujeme prvú adventnú sviečku. Jej plamienok nás volá k *príchodu*. Nieкто ľa chce navštíviť aj cez tieto Vianoce. Chce vstúpiť do tvojho strachu, sklamania, choroby, smútku, zdanlivého pokoja. Jeho príchod očakávali ľudia celé roky. *A On prišiel*. Jeho *príchod* zmenil svet.

Áno – Ježiš, Boží Syn.

Jeho *príchod* zvestoval archanjel Márii. Do malého naza-retského domčeka priniesol najkrajšie posolstvo, aké bolo kedy zvestované.

Otvor mu srdce v tento adventný čas, sústreď sa na očakávanie. On chce prísť k tebe, do tvojej rodiny i k všetkým nám, aj do poka-zených vzťahov, aj do čistých srdc detí a mladých ľudí, aby im zja-vil svoju múdrosť, lásku a pravdu.

Keď Ježiš príde druhýkrát, tak už zostane s nami navždy. Potom už nikto nebude smutný, nikto nebude plakať. Nebude už nijaká bolesť a nijaké trápenie. Nebude sa už diať nič zlé. Všetko bude dobré a nádherné. Bude to večný sviatok.

Príď skoro, Pane Ježiši!

2. adventná nedeľa

*Na počiatku bolo Slovo a Slovo bolo u Boha a Boh bol to Slovo.
V ňom bol život a život bol svetlom ľudí.*

Milí bratia a sestry,

dnes zapaľujeme druhú adventnú sviecu. Čo nám chce povedať jej posolstvo? To posolstvo je *Božie slovo*, ktoré je nádejou i svetlom.

Denno-denne počúvame rôzne slová. Z tlače, televízie sa na nás valia spršky slov. Sú častokrát smutné, ťažké, bezvýchodiskové a nahlodávajú našu myseľ. Možno ešte ťažšie sú slová medzi nami. Slová, ktoré ubližujú, ničia a menia naše vzťahy. Sú však aj slová krásne, plné povzbudení, nádeje a života.

Kde ich hľadať?

Vráťme sa k *slovu Božiemu*: „Na počiatku bolo slovo“... Medzi *Slovom a Božím Synom* je znamienko rovnosti. *Boží Syn je Slovo a Slovo je Boží Syn*. V tomto *Slove* je večný život a nádej.

Slovo – to je Osoba. Bez Neho by nebolo nič, čo je. Táto osoba, Boží Syn a večný život – k nám prichádzajú v tejto adventnej zvesti. Pán Ježiš je svetlo aj život. Nedá sa dosiahnuť našimi skutkami. Ale to, čo prichádza z neba, *Slovo* znovuzrodzuje človeka a vytvára z neho nové stvorenie.

Nenechaj tieto Vianoce prejsť bez toho, aby si neprijal túto správu z neba.

Milý brat, milá sestra,

Božie *slovo* nám dáva mnoho odpovedí. Dáva svetlo na ďalší krok. Ak nasleduješ Svetlo, ktoré máš dnes, budeš ho nasledovať aj zajtra. Zo dňa na deň ťa bude Božie svetlo viesť. Veď Pán Ježiš prišiel, aby sa postaral o tých, ktorí nie sú ničím. On sa nestará o ľudskú veľkosť. Nehodnotí ľudské výkony, nestojí o ľudskú nábožnosť. Naopak, hľadá hriešnikov, tých, ktorí majú pokazený život, a *dáva všetko za nič*.

3. adventná nedeľa

*A hľa, anjel Pánov postavil sa vedľa nich
a sláva Pánova ich osvietila.*

Milí bratia a sestry,

čas adventu sa pomaly naplňa. Je dobré, že sme tu dnes všetci spolu, aby nám posolstvo tretej adventnej sviece osvietilo naše srdcia.

Určite vnímate, že v adventnom čase je všade plno *svetla*. Všetko je vysvietené, čisté, ligotavé. Svetlo je smer, svetlo vyháňa strach, svetlo dáva zvláštnu radosť. Hlavne my deti sa tmy bojíme a svetlom sa strácajú všetky zlé predstavy.

A viete, že všetko okolo Ježišovho narodenia sprevádzalo *veľké svetlo*?

Uprostred tmavej noci svieti nebeské svetlo. Chudobným pastierom sa zjavuje Pánov anjel a rozpráva im o tom, čo sa stalo. Vtedy, keď bolo najtemnejšie, prišlo *Svetlo*. V najtemnejšom čase ľudskej histórie, keď hrozilo, že sa všetko skončí vo večnom zatratení, zasiahol Boh. Na tento svet prišiel Boží Syn.

Komu to bolo zjavené? Ľuďom, s ktorými nikto nepočítal. Prví so zvestou prichádzajú ľudia, ktorí sú najmenej významní a vplyvní. Pastieri, Jozef a Mária, Simeon a Anna v chráme patrili v krajine k tým „malým“. Boli opovrhovaní a oni predsa brali Božie slovo vážne. Túžili po spasení zo svojich hriechov.

Milý brat, milá sestra,

rovnako je to aj dnes. Keď nás srdce súdi, vtedy vidí človek nádej v *Božom svetle*. *Evangelium sa stáva radostnou správou*.

Táto správa je pre všetkých ľudí. Nebuďme v tomto vianočnom čase zaneprázdnení zhomom a stresom. Ten, kto počúva a verí tejto zvesti, je šťastný a má *svetlo vo svojom srdci*. Ver, že Ježiš – Svetlo sveta – prináša *svetlo a spásu* do temnôt *vzťahov*, do temnôt *nelásky*, do temnôt *neprijatia*, do temnôt *opustenosti*, do temnôt *beznádeje*, do temnôt *nemoci*, do temnôt *slabosti*, do temnôt *zúfalstva*, do temnôt *smrti*, do všetkých temnôt, kam je pozývaný...!

4. adventná nedeľa

Ale anjel im povedal: Nebojte sa, veď zvestujem vám veľkú radosť, ktorá bude všetkému ľudu...

Milí bratia a sestry,

započúvajte sa do posolstva štvrtej adventnej sviece. Kedy ste mali naposledy radosť? Možno z úspechov vašich detí, z pekného výletu, z dobrých priateľov, pevného zdravia. Chceme však, aby ste sa spolu so mnou zamysleli nad úplne inak vnímanou radosťou. Je to radosť z neba, ktorú aj v tento adventný čas Pán Boh zosiela každému z nás. Vieme si to vôbec predstaviť? Z neba prichádza zvesť, ktorá je všetkým na *veľkú radosť*.

Kde radosť ešte stretávame? Existujú radosti, ktoré sú pre bohatých, ale nie pre chudobných, pre mladých, ale nie pre starých, pre zdravých, ale nie pre chorých. A predsa, táto nebeská správa je *radosť všetkým*.

Ježiš prišiel na to, aby nás oslobodil z otroctva hriechu. Nebeské vojsko, ktoré sa nedá spočítať, chváli Boha za to, čo sa stalo v Betleheme: *Sláva na výsostiach Bohu a na zemi pokoj ľuďom dobrej vôle!*

Ten, kto berie Božie slovo vážne, tomu je všetka nádhera zjavená skrze Ducha svätého v srdci. Možno aj ty putuješ púšťou života a hľadáš oázu, v ktorej by si mohol bezpečne žiť. Možno sa cítiš stratený, lebo ťa odmietli na pracovnom úrade, možno sa ti rozpadlo manželstvo, možno ťa zradil partner, na ktorého si sa spoliehal, možno ťa sklamali vlastné deti. Možno zlé skúsenosti ťa priviedli k pochybnostiam a ty sa pýtaš:

„Má ešte niečo vôbec zmysel?“

To však neznamena, že oáza neexistuje. Len ju hľadáš na nesprávnom mieste. Nemožno ju nájsť ani v ľuďoch, ani v náboženstve, ani v pohodlnom živote – len v *Ježišovi Kristovi*. Aj dnes ti hovorí: Neboj sa – som s tebou, počujem ťa, príď ku mne!

Milý brat, milá sestra,

počas štyroch adventných nediel sme počúvali posolstvá pre náš život. Preto buď vytrvalý na modlitbách a trpezlivý pri každej práci. Chceme ťa ubezpečiť, že všetky starosti sa časom vyriešia o to ľahšie, keď sa budeš pridržať Pána Ježiša.

A keď príde čas Štedrého večera, spomeň si na 4 adventné posolstvá: **príchod, Božie slovo, svetlo, radosť.**

O všetky štyri svetielka proste Pána Ježiša, aby svietili vo vás každý deň.

Chcem vám popriať požehnané vianočné sviatky. Nech vaša duša nájde pokoj Toho, ktorý vás miluje. Nech sú pre vás Jeho slová veľkou radosťou a zdrojom sily do každého dňa, do každej dobrej veci, do prinášania zvesti o Ňom aj ľuďom okolo nás. Pokoj vám!

Z ADVENTNÝCH PRÍHOVOROV RUŽENY JURISOVEJ

E K U M E N I C K Ý V E Č E R

Bola nedeľa 11. decembra a ako obyčajne, pred desiatou hodinou som sa usadil na svoje miesto v kostole, pozrel som si zbežne poradie piesní v spravodaji a napokon moje oči zastali na oznamoch o akciách, ktoré nás čakajú na budúci týždeň. S prekvapením som sa dozvedel, a mnohí ďalší kolegovia zo spevokolu tiež, že v stredu 14. decembra náš spevokol vystúpi na ekumenickej pobožnosti v Dražkovciach.

Nuž bolo veľa otáznikov, ale i veselosti na večernom nácviku, keď sme pátrali po autorovi tohto „sprisahania“. Pátranie však neuzrelo svoj koniec, dosť na tom, že večerné stretnutie v dražkovskom Dome kultúry dopadlo nad očakávanie.

Boli sme priamymi účastníkmi i svedkami zároveň milého predvianočného spoločenstva s našimi bratmi a sestrami z Dražkoviec a takisto aj s domácimi kresťanmi katolíkmami. Zaspievali sme

dve naše piesne, katolícka mladá pridala niekoľko svojich pesničiek, brat farár Janko Hroboň poslúžil ako vždy pôsobivým výkladom Božieho slova. Napokon sme všetci dostali zapálené kahančeky, ktoré na pekných kartónových podložkách rozdávali dievčatá pri tónoch Tichej noci.

Mnoho milých rozhovorov a stretnutí sa odohralo ešte i po oficiálnej časti, keď nás domáce sestry uhostili množstvom dobrôt, teplými nápojmi a hlavne teplým, pohostinným slovom.

Nuž napokon sa z tejto nečakanej akcie vykľul krásny večer, plný pokoja, pohody a milého slova. Myslím si, že neurobím nič zlé, ak aj touto cestou i v mene ostatných zúčastnených vyslovím srdečnú vďaka našim milým sestram z Dražkoviec za krásny večer, za teplý pocit spoločenstva, za ich pohostinnosť a hlavne za lásku, s akou celé toto vydarené podujatie pripravili.

S ŮCTOU A VĎAKOU
PETER LEITMANN

OBSAH TÝCH DNÍ SA VŽDY OBNOVUJE

Vnučke som zložil pesničku. Recept je ľahký. Vezmeš dva diely pravdy, jeden diel fantázie, alebo naopak, pridáš pár prostých rýmov a dobre vymiešaš do ľahkej má-
térie.

*Len jednej z nich sa ráči byť dnes na pekáci,
inak všetky husi snád' padli do záhrad.*

Pokoreníš lyžičkou starého osvedčeného kontrastu:

*Na stromoch sa belie rozkvitnuté perie,
iba na pupáky padá čierny mak.*

Čo nemáš, požičia sused: motív nápevu pastorálneho charakteru mám od jed-
ného organistu, meno nepoviem. Jednoduchá harmonizácia v trojštvrťovom takte,
v daktylskom hopkaní, nech si dievča klopká malými prstami špajdlíčkami (ako
smrekový konárik) po klávesnici, znie to domom po celé sviatky. Ale čo sa deťom az-
da najväčšmi páči, je sloveso, ktoré som nenašiel v slovníku:

*Tmavá noc sa blíži, len hviezdíčka v chyži
prpoce do pece, že prišli Vianoce.*

Nik nevie, čo znamená prpotať, a predsa je to pravda, vystihujúca zrakovú i slu-
chovú podstatu živého ohňa. Čo nejestvuje, môže niekedy pôsobiť skutočnejšie než
bežné a známe veci, javy a frázy okolo; nie?

Ako posolstvo o radosti z bytia. Tie dni sú o vzniku, príchode a narodení. Keď sa
stane to, čo ešte nebolo, iba sa mohlo i nemuselo prihodiť, ako každá nová kniha,
obraz, kompozícia.

HOVORÍ SA TOMU AJ ZÁZRAK, ALEBO DOBRÁ ZVEŠŤ.

Aj Vianoce sú pozvánka k stálej a trvalej radosti z príchodu a obnovovania. Nie
slasť z jedla a drahých darčiekov, ale z toho, že s niekým sme a niekto je kdesi pri
nás ďaleko či blízko, prekračujúc hranice časopriestoru. Je to dobré oznámenie.
Komunikácia, nie manipulácia. Treba to doložiť faktickou príhodou?

Na prvý sviatok vianočný mi vraví ten starček sedliak: Keď včera večer prišli vnu-
ci z bohoslužieb, jeden sa začal kutrať medzi gramoplatňami, spustil gramofón, vraj
toto sme počuli v kostole, podobalo sa to na dobrú zvesť. A pri štedrej večeri im zne-
la Bachova Tokáta a fuga d mol. Tá mladistvá hudba, plná sviežosti, čerstvoty, do-
terajšej nepočutosti až dravosti, vyvažovaná po útočných náporoch pokojnejšími
plochami, kde sa hromadí sila. Dielo nabité dramatickosťou, miestami veľmi pros-
té, no plné výbuchu, horľavé, vlastne nevhodné do nehy Svätvečera, ako ho bežne
chápeme. Lenže naozaj: tie tiché a nenápadné dni kedysi pred dvoma tisícročiami
znamenajú kladnú explóziu a výbuch.

Nevhodný čas a povetrie: mínus desať stupňov Celzia a prsty krehnú **a nezahrajú prestissimo**. Nevhodný storočný a rozladený organ nedá žiaducu sýtosť, plnosť, integritu. Nevhodnosť pre dobrú zvesť je vždy a stále, aj na Vianoce. Napriek tomu som zvedavý, čo nástroj povie na Tokátu, alebo naopak. Oktáva vysokého A, staručký starký kostol zo sedemnásteho storočia, točité schody z vyhladeného dreva: nohy mŕtvych ich hladkali. Strmé klesanie z G po Cis, disharmonický harfovitý akord, potom uvoľňujúci súzvuk, konečne – ako svetlo v tmách, ako svitanie, ktoré má energiu časopriestoru. Energia je veselá, lebo vytvára nové a ďalšie diania a veci, nič neníči a staré udržiava. Áno, úsvit sa stále obnovuje. Radujme sa.

Cez prešedivené hmlы pocestné a slabozraké sa potom vraciam domov, kde organ nestráca svoju existenciálnu radosť z bytia.

Počuť chcem vo vlastnej interpretácii Júliusovu Letňanovu chorálovú predohru Z nebe prišedše anjel: tú kompozíciu o veselých básnikoch, čo z výšin prišli pastierom zvestovať novinu. Sypú sa v chumáčoch ako sivé vrabčie hlavy, sypú sa v chumáčikoch ako voňavé kvety bazy či agátu, tie cvendziace dynamické disonancie; pichajú ihličky voňajúce živcou a tešia sa, že padajú.

Tak som sám sebe hral Letňanove svetielka. Do lavíc padali z chóru spiežovce, roľníčky, chumáčiky, postrapatené strapce tónov, zvončeky, rozkvitnuté jablone, teplé snežienky, nahé prvosenky, holé druhosienky. Veď hudba vytvára teplo v zamrznutom kostole.

Padali, sypali sa maličkí bieli anjeli, na ľadovú dlažbu dopadali ako striebro, olovo a cín, keď flautičky čúvikali, violy tulikali, sláčiky šemotili, aby pastierom zvestovali:

Chvalte z toho Božskou milost, majíce v srdciach svojch radosť.

V skutočnosti som sa organa dávno nedotkol, ba ani na Vianoce som v kostole nebol. Mój známy grécky katolík po návrate zo štedrovečerných služieb Božích povedal: Chýbalo mi tam viac pokornej dôstojnosti v slove i v piesni. Akoby ste sa, dnešní luteráni, zriekli dobrej pamäti dejín.

Ja som v tom čase kŕmil sýkorky, aby som si zachoval trochu ľudskej dôstojnosti. A trochu svetla aspoň zo sviečky v bielej kamži. Tak som sa hrial a hral hru, že sviečen je kancel so svietiacou hlavou môjho dávneho otca v Pustých Úľanoch; jeho plamienok sa chveje v pokornej bázni, pýtajú sa:

Proč se bouří národové a lidé daremné věci přemýšlují?

Polovníci poľujú, variaci a vrúcní varia, veriaci veria: tí ostatní vedia aj bez toho. A chcú, odvážia sa. O Bohu mlčia, radšej mu pomáhajú, ako dokážu a vládku, aby zlá energia neprevrhla. Anjeli – tak zveme tie kladné siločari.

Na mnohých obrazoch a sochách starých majstrov na hudobných nástrojoch hrajú akési bytosti s krídlami, možno anjeli, ktorí piskajú a trúbia aj nad betlehenskou stodolou, a táto symbolika či alegória zrejme vôbec nie je od vecí. V ľudovej kolektívnej pamäti sa hrajú a spievajú koledy a pastorále. Mne sa v tejto súvislosti zjavuje organ, nie hojnosť bravčoviny. Akoby sa sviatočnosť podobala na hudbu a hudba na svetlo. A možno je to to isté.

Biely je svet, čistunký ako tá záhradná lalia. Panenský srieň spŕchol, na holiach sviatí, kopce i polia i dedinky belostne zaviňa – napísal pred desaťročiami smutný poet Štefan Krčméry v básni Biele Vianoce. A napokon sa vážne a hlboko spytuje: Len prečo sadajú na jemné vetvičky, striasajú biely sneh, havrani čierni, zlovestní, ohyzdní krkavci-havrani a prečo krákajú do bielych Vianoc?

Vianoce nebývajú často a trvajú len chvíľu, možno ani len toľko nie. Zachvátení akousi davovou psychózou ako bez ducha pobiehame týždne vopred, zháňame bezduché tovary a drahé potraviny, akoby mal nastať hladomor, potom upratujeme, stresujeme sa, varíme, pečieme, pritom počúvame sentimentálne blábolenie masmédií a ujúkanie spevákov, ktorí predstierajú cit a dojatie. Sneh, biely, chrumkavý sŕa orechový zákusok, čistý, býva najmä v básničkách a na gýčových pohľadniciach, ktorými si aspoň raz za rok spomenieme na blízkych: tak sa to sluší. Vonku sa lepí slizká hmla a blato, no pri televízore je sucho a teplúčko, na obrazovke, v oku našej duše sa mihajú cudzie, falošné tiene. Sme unavení, telami zvierat presýtení, drieme sa: už sa nám ani nenávidieť nechce. Hra na sviatok, ktorý prehráva.

A konečne je po sviatkoch! Fajka zhasla, modravý plameň sviečky sfúkne, dohorel ako láska. Môžeme vyvetrať a zase byť normálni v živote a jeho vzťahoch, teda zlí, malicherní, hlúpi, lakomí a nepravdiví... Havrani.

Nájde sa kdesi ešte nejaká alternatíva?

Neviem, ale súkromný denník mi je aspoň znakom toho hľadania ako pokus o vybrádnutie zo siete absurdnosti. Písal som si ho v čase, ako vravíme, nedávnej totality a normalizácie v spoločnosti. Deti boli malé temer ako vnúcatá a vonku bolo leto. Na stole sa sušia huby, čo sme ráno nazbierali, hríby, ten tajomný organizmus praveký, podobný všetkému a ničomu zároveň. Hríby sú mystérium ako Štedrý večer, keď budú v kapustnici, písal som si vtedy v dávnom auguste pri teplom člape Kolpašského jazera, nad ktorým sa blížila havrania búrka, ladovec.

Lebo Vianoce sú akýsi extrakt kontinuity, ktorú vlečieme od detstva, a sú aj vyvrcholením súvislostí, nadväznosti celého roka (života?), preto sú vlastne prítomné ustavične (a v nich je zasa prítomný celý rok), ba možno prítomnejšie, než keď sa reálne konajú, keď ich akože svätíme. Dávajú hlbší zmysel napríklad aj tomu zbieraniam húb. Ako v záhrade nachádzame skryté klobúčiky dubákov, brezákov, kuriatok: akoby sme nachádzali utajené Vianoce, skryté ešte v tráve a listí, tiché a maskované pred škodcami. Toto je, pravdaže, básnická metafora, v ktorej jednotlivé hríbiky zastupujú celok života. Lebo nielen pri letných hríboch, ale už na jar, keď sme so synmi rýľovali záhradu, odháňal som ich nechuf a únavu slovami: Teraz sem zasadíme cesnak, ktorý bude na štedrovečernom stole s obľáčkami a medom. Hneď ich prešla bezcieľnosť a márnosť netvorivého stereotypu: prišla fantázia budúcich tajomstiev pod stromčekom, plamenné svetielka očí, jemné vetvičky. Cesnak je biely ako snežná lalia a vonia Vianocami, ktoré sa začínajú včasne na jar v tvorivosti, inšpirácii, imaginácii. Keď sa nám v jesennom mrholení depresie nechcelo objívať orechy, povedal zrazu syn: Z jadier si napečieme medvedie labky na vianočný stôl.

Akoby všetko bolo teraz a dnes, lebo Vianoce sú vytváranie, narodenie čohosi nového: toho, čo tu vždy v pokore nebolo i bolo. Minulosť i budúcnosť.

Načo sú teda Vianoce? Nevieť presne. Ale načo by potom bola všetka naša činnosť? Inak by sme tu len otrocky a netvorivo vegetovali, motali sa a nezmyselne sa pechorili – včera i dnes – ako námezdní zamestnanci obludnej, ohyzdnej mašinérie krkavcov, ktorí nám berú všetko: a preto hrdinstvom dnes nie je získať majetky, tituly a funkcie a podmaňovať si svet. Hrdinstvom je nechať si vziať, ubrániť si svoje maličké občianske územie, azyl individuálnej slobody, nepustiť si tam zdegenerovanú veľkovýrobu a predaj a kúpu myšlienok, citov, vecí a ľudí, krkavčích havranov, čo striasajú z konárikov belosť.

Vianoce sú teda budúcnosť, ktorá sa začala pradávno. Minulosť vrátaná a zhusťená do hríbov, kapustnice, jazerných kaprov, cesnaku, oblátok a medu.

Vianoce azda raz naozaj budú, ak ich začneme uctievať na jar. Lebo doteraz ešte neboli úplne a celkom, hoci – paradoxne – sú každý deň a stále. Nezabavíme sa ich ani bezradným či politickým vrčaním elektronických i papierových masmédií, ani osobnou ľahostajnosťou a poslušnosťou vládnucemu zlu, ktoré sa maskuje slovom hektickosť prítomnosti či nevyhnutnosť dejín.

Treba len povedať vnukovi: Poď a vstaň, ideme zasiať hríby riečičkáre, kozáky, masliaky, muchotrávky ľaliové, mliečniky srieňové, osikáče, kuriatka grilované i vyprážené – podme to zasiať všetko, hoci sa to vraj nedá. Ale Vianoce sú už raz také. Zasadia a zrodia aj to, čo sa nedá. Sú akosi tvorivé a kladné, rodivé. Vytvárajú zajtrajšok. Ako úsilie včiel.

Mama nám vždy pri štedrovečernom stole urobila medom krížik na čele. Hneval som sa skryto a rozčuľoval, lebo vlasy sa lepili. Potajomky som sa išiel umyť, hoci to nepomohlo, čelo je dodnes lepkavé, matkou poznačené.

Vianoce vznikajú vždy, ak chceme v tvorivej pokore a námahe, ktorá neprestáva. Aby zajtra nemal pravdu slovenský mysliteľ a básnik Štefan Krčméry, dávno hovoriaci:

Večer, ktorý zrodil Spásu sveta, jak ho vrúčne ctili zašlé letá kedysi! Dnes tu všednosť, lomoz hriešnych ľudí, ani iskierka sa neprebudí pokory.

Ako cirkevný organista pred rokmi som týždne a týždne pred chvíľkovým sviatkom (lebo na sviatky sa hráme a my prehrávame) hrával a prehrával a cvičil pastorále Mozartove, Bachove, Rosiniho a iných. Potom, potom som to všetko hral a hrával, aby sa ľudia potešili, vzpružili a zabudli na privatizovanie a závišť. Nepodarilo sa? Nezabudli na hnutia, strany a stránky, peniaze a nezabudnuteľné masá. No aj tak nad tým, napriek, ako vzdor zvučal Johann Sebastian Bach v tichom tremole L'arghetto c mol, o ktorom som si kedysi zapísal:

Na Štedrý večer, keď mrzne a umierajúce obláčiky pary z ľudských úst stúpajú k nebesiam, kde sú pišfaly, hrám pastorále. Obláčik sa zmení na kvapku rosy, rosa zarosí čižmičky Aničkám-flautičkám, ktoré dostanú skraty na ventiloch elektromagnetickej traktúry. Ventil sa nezavrie, pišfalka si o dušu svoju vzdušnú neprestajne spieva, až taká radosť: Narodil sa... Pastorále je oslavou zrodzenia. Starobylá pastierska pieseň, koleda, jednoduché radostné výkriky, trilky vysokých flaut nad trocha disharmonickým mrmlaním basy, prostota gájd v štruktúre a slede akordov, čosi monotónne.

Obsah tých dní sa vždy obnovuje.

DAR VIANOČ.

*Prebúdzaj k ochote a rozniť lásky plam
prinášať obete zveladiť tento chrám.*

Takto spievame v piesni č. 579, ktorá nám pripomína, aby sme zachovávali dedičstvo našich predkov. Tí aj v najťažších časoch dokázali postaviť náš chrám i ostatné budovy dnešného Memorandového námestia, preto staraj sa o ne a zvelaďovať ich čo len v drobnostiach je našou trvalou povinnosťou

Aj preto už dávnejšie sa na zasadnutí presbyterstva nášho zboru rozhodlo, aby sa rozšírila kolekcia oltárnych obrazov o diela s námietmi najdôležitejších sviatkov cirkevného roka.

Tešíme sa, že sa nám v roku 2002 podarilo uskutočniť prvú časť tohto plánu, keď sme po širšom výbere dali zhotoviť obraz Vzkriesenie od akademického maliara J. Oravca. Vďaka patrí širokému okruhu darcov z nášho zboru i takej vzácnej osobnosti, ako bol p. Hilbig, riaditeľ firmy Hoechst Biotika v Martine.

Toto dielo, uvedené pamätnou kázňou J. B. Hroboňa, postupne oslovuje všetkých členov nášho zboru. Prispieva k pozitívnej zmene vnímania nových oltárnych obrazov na Slovensku a dobrej prezentácii nášho zboru i chrámu, čo sa prejavilo priaznivými ohlasmi z vizuálneho dojmu priameho televízneho prenosu služieb Božích z nášho chrámu, aj pri slávnostnom smútočnom zhromaždení pri príležitosti ukladania pozostatkov významného slovenského politika Milana Hodžu na Národnom cintoríne.

No stále nám chýbal obraz k tým najkrajším sviatkom roka – k Vianociam, k narodeniu Ježiša Krista, nášho Pána a Spasiteľa. Chceli sme však obraz nie sladko idylický, akých sa nám bez miery v tomto období vianočnej komercie natíska zo všetkých strán. Chceli sme obraz, ktorý by nútil premýšľať, hľadať, objavovať, privádzať na nové myšlienky a postoje. Obraz, ktorý by dvíhal a posúval už možno konzervatívne vnímanie umeleckého diela, učil vnímať

nielen cez realitu detailov, ale predovšetkým celkovým pocitom, farebným dojomom a pochopením umelcových zámerov. Preto i celá príprava a oslovenie autorov priamo i cez internet i konečný výber boli náročné.

Z predložených návrhov nás oslovili a boli prijaté návrhy prof. Jána Bergera, syna evanjelického farára a profesora teológie na Evanjelickej bohosloveckej fakulte v Bratislave, vedúceho katedry maľby na Vysoké škole výtvarných umení v Bratislave

Pri ďalšej príprave a konzultáciách návrhov autora priamo v našom chráme sa znovu tak, ako pri prvom obraze ukázala všestrannosť a tvorivá fantázia nášho J. B. Hroboňa, keď všetkých zaplavoval množstvom námietov a myšlienkových súvislostí. Pridal i živé spomienky na svojho profesora teológie Bergera. Jeho myšlienka o prúde svetla z nebies padajúceho na Božieho Syna sa dostáva i na toto dielo. Chce to byť obraz o svetle a žiarivých farbách, obraz o radosti z príchodu dieťaťa, ktoré nám všetkým prináša spasenie pre večný život.

Pri tejto príležitosti je potrebné spomenúť i nevyhnutné praktické veci. Vedeli sme, že z bežných príjmov a milodarov nevelmi širokého okruhu prispievateľov v našom zbere by sa tento zámer uskutočňoval ťažšie. Preto sme sa rozhodli hľadať šlachetné a obetavé srdcia i ďalej. Vďaka pochopeniu a podpore významných osobností sa to podarilo tak, že celé dielo sa hradí len z takýchto príjmov, dokonca zostalo i niečo navyše. Preto veríme, že z Božej vôle je to pre celý zbor, pre nás všetkých dar. Dar lásky a porozumenia, ochoty a dobrej vôle podporiť ušlachtilú myšlienku.

No prvotné, základné a najdôležitejšie je, ak nás všetkých bude toto dielo oslovovať vo viere v nový život v láske, vo viere v narodeného Ježiša Krista a večný život, vo viere, že Jeho narodenie je pre nás ten najväčší dar, ktorý sme mohli dostať.

BORIS BUKOVSKÝ

VIANOCE ŠTEDRÉ A BIEDNE

Nie, nemožno to obchádzať, nemožno sa tváriť, že sa na to dá zvyknúť, zabudnúť za dverami našich teplých domovov.

Štatistiky v novinách, ktoré za mestá uvádzajú 45 – 50-miestne útulky pre bezdomovcov s jedným teplým jedlom denne, sú iba dôkazom neschopnosti kompetentných. Ak je počet ľudí bez prístrešia v jednotlivých mestách Slovenska niekoľkonásobne väčší, ani túto zimu (po kolkýkrát už?!) sa mestá nepripravili ochrániť svojich občanov (lebo aj títo nimi sú!) pred zamrznutím. V stabilných demokraciách – povedzme v Škandinávii či Kanade a inde – je to inak. Pravda, ak je štát fungujúca štruktúra.

Illuminácie hlavného mesta pokračujú, atmosféra nadchádzajúcich Vianoc je opäť lákavejšia: okolo bratislavského Rolanda upravovali deň-noc po niekoľko mesiacov dlažbu, aby vianočný trh mohol fungovať kultúrovane a dôstojne, t. j. s kanalizáciou, odpadom a dostatočným priestorom. Aby tu nesmrdelo a len voňalo: pečenými klobáskami, cibulou, vareným vínom a punčom. Trh sa rozšíril aj na Hviezdoslavovo námestie, kde hostí čaká vysvietená opera. Niektorí idú do divadla, iní do „jezuitov“ na omšu alebo nakupujú, jedia špecialitky, z horúcich pohárov sa parí, stromček svieti, koledy hrajú...

Prechádzame do radničného nádvorja, pozrieť si drevený betlehem. Za obrovskou tmavou bránou, kam ťmene dopadá svetlo z veľkého vianočného stromu, sa chúlí do seba postava útleho chlapa. Vedľa seba barly a dve igelitové tašky. Čiapka či umelý pohár chýbajú. Inštinktívne siahom do vrečka, ale obe sú už prázdne. Dostala Škreklaňa, ktorej zohavenému zjavu sa každý radšej vyhne, dostala postavička, ktorá by mohla byť ikonou Bratislavy – s hrubými okuliarmi, stočená v gotickej krivke so zloženými rukami, ďakuje tenkým detským hláskom (iste, prídu a zoberú jej vyžobrané...). Stojím za tou tmavou bránou a podávam mužovi skoro plný pohár teplého punču. Rezignovane krúti hlavou: „Ďakujem, pani.“ Horkne mi potom v ústach a nehreje. Betlehem je farebný, ale tento rok zvlášť neživý, dieťa zaniká v nádhere dekoratívnych kostýmov a záplave vlasov Matky...

Televízne správy prinášajú reportáž z poloprázdného útulku v Lamači, pretože bezdomovci musia sem prísť triezvi. Nasleduje veľmi logický komentár mladej dievčiny niektorej nadácie, že alkohol je len dôsledok, nie príčina stavu týchto občanov bez prístrešia. Tiež novinári sa veľmi usilujú utíšiť svedomie verejnosti: reportáž o človeku, ktorý zomrel v kvetináci – drastická fotografia na prvej strane a vedľa jeho dom niekde na východe za 400 000. Chcela sa tým azda podporiť ľahostajnosť verejnosti, lebo každý z tých chudákov by mohol poriadne žiť, len sa mu nechce? Aj onen muž stratil zmysel života a nikto mu nepodal pomocnú ruku, nikto z nás.

V riadiacej sfére, v štruktúre sociálnych istôt zlyháva empatia voči možnému zlyhaniu, ktoré sa môže pritrafiť komukoľvek. Ľudia sa menia na živé rany, škrvny na našich uliciach. Zaobchádza sa s nimi ako s hmyzom: uhnú, je to len otázka času. Táto ľahostajnosť, niekedy aj výsmech zaväňa už sociálnym rasizmom.

MÁRIA BÁTOROVÁ
literárna vedkyňa a spisovateľka
Sme, 1. 12. 2005

VIANOČNÁ NÁDIELKA

„Tak ako Boh daroval svetu najvzácnejší dar – svojho Syna, tak sa ľudia na Štedrý večer z lásky navzájom obdarúvajú.“
Spravodaj, 4 .12. 2005

Dnešná podoba Vianoc má svoje historické korene vo viacerých obdobiach, z ktorých každé dalo tejto podobe svoju značku. Je to vianočný stromček, kapor a najmä darčeky.

Dovoliť som si na úvod použiť citát, uvedený v našom Spravodaji z nedele 4. decembra. Áno, jedným z neodmysliteľných prvkov dnešných Vianoc sú aj darčeky. Pôvodný zmysel obdarúvania sa mi však už dnes zdá trochu skreslený. Malá pozornosť ako prejav lásky k svojim najbližším bol len akýsi doplnkový akt na zvýraznenie celkovej atmosféry štedrosti. Jej podstata však zostávala v srdciach a vo vzťahoch medzi ľuďmi.

Dnes sme si obdarúvanie zmenili na rôzne druhy motivácií, prejavov svojej majetnosti, možno i liečenia akéhosi komplexu nedostatku. Hovoríme: *Keď je už ten Štedrý večer, tak nech hlavne štedro vyzerá predovšetkým pod vianočným stromčekom a na stole.* A práve miesto pod stromčekom sa naozaj mnohokrát hemží kopou škatúľ najrôznejších tvarov, vyzdobených často krajšie, ako dokážeme v tento sviatočný čas vyzdobiť naše srdcia. My dospeli si vymeni-

me zopár praktických darov a často i sklamane v duchu premýšľame cez spomienky v intenciách akéhosi detinského sklamanie, že sme nedostali práve to, čo sme si želali. Naša racionalita však tento problém dokáže rýchlo vyriešiť a zažehnať. Horšie je to už s našimi deťmi. Naučili sme ich na to, že pod vianočným stromčekom môžu očakávať splnenie tých najodvážnejších túžob. A tak sa pod stromčekom často objavujú veci, ktoré sa tam ani nezestia a ktorých výchovná hodnota je neraz hlboko pod bodom mrazu. Z vianočných darčiekov pre naše deti sme si dokonca urobili akýsi nástroj na dosiahnutie svojich predstáv o správaní, či prospechu svojich ratolestí. A mnohokrát nám vôbec neprekáža, že sme zaplatili hrbu peňazí za drahý, takmer profesionálny bicykel, vyprosíkaný mobil, špičkový počítač, agresívne počítačové hry, prepychovú športovú výstroj a podobne. Mohli by sme vymenúvať ešte dlho a stále by sme neboli na konci tohto zoznamu. Ani si to azda neuvedomujeme, ale pomaly a isto naše deti odďalujeme od pravej podstaty Vianoc. Nedivme sa potom, že sa

potichu chichocú alebo úplne otvorene prejavujú svoju nevoľu, keď sa snažíme presadiť čosi z tradícií, ktoré nám zanechali naši predkovia a ktoré uctievame vďaka Písmu. Nedivme sa ani tomu, že detské nároky rok od roka stúpajú. Nedivme sa, že agresivita našich detí sa zvyšuje, veď sú vychovávané práve našimi darčekom. Stačí sa dnes prejsť po predajniach hračiek a hneď pochopíte, o čom je reč. Polovica hračiek sú zbrane alebo predmety pripomínajúce *akčných* hrdinov, druhá polovica sú makety drahých áut či bábyky podobné *celebritám*. A takisto sa stačí pozrieť na výrobky z oblasti počítačovej zábavy. Sú to prevažne návody na zabíjanie alebo nástroje na vybudovanie závislosti od hier, resp. návody na to, ako rýchlo zbohatnúť bez poctivej práce. Ani na knižnom trhu si človek nenavyberá, no nie preto, žeby bol nedostatok kvalitnej literatúry, ale preto že spoločnosť tlačí človeka do nákupu takých diel, ktoré sú dostatočne spropagované, hoci im chýba výchovná alebo iná morálna hodnota. Dať deťom za vzor čarodejníka je podľa môjho názoru po prvé nabádanie k davovému konzumnému konaniu bez uváženia a po druhé predkladaním nereálnych predstáv o živote a tým i vzdávaním sa od vzťahu k práci ako takej. Nebol azda Vinnetou *užitočnejším* vzorom?

Vidíte, ako rýchlo a ako ďaleko sme sa dostali od skutočnej vianočnej nádielky? A to sme ešte nespomínali naše psychotické a ne-

uvážené nakupovanie potravín, okázalé zdobenie čím väčšieho vianočného stromčeka, vypekanie a vyváranie takých jedál, za aké by sa nemuseli hanbiť ani bohaté domy starovekého sveta v dobe bakchanálií a lukulských hodov, následné hromadné vyhadzovanie neskonzenovaných a pokazených jedál a tak ďalej, a tak ďalej. Zhon, únava, často sklamanie a hnev, to sa v poslednom čase stáva oveľa častejšou náladou po Vianociach než pocit radosti a šťastia z krásne a pokojne prežitých sviatkov.

Stačí si teda trochu zalistovať v Biblii, spomenúť si na milióny ľudí, ktorí nemajú ani vianočný stromček, ani prestretý stôl, ani strechu nad hlavou, ba ani čo do úst či na seba. Predstava mnohokrát publikovaných fotografií mamičiek, túliacich si na hrudň hladom umierajúce dieťa s veľkým bruškom a nechápavými očkami, tá by nás snáď dokázala ušetriť od toho bezduchého vzdáľovania sa od podstaty Vianoc. Ba môžem to povedať pre mnohých aj prijateľnejšou formou vyjadrenia kvantity: *Viete, koľko by ste takto ušetrili?* Okrem množstva peňazi hlavne dlhú cestu návratu k pôvodným a skutočným, neotrasiteľným hodnotám, k pravému odkazu Vianoc.

Pokoj všetkým vám, sestry a bratia dobrej vôle, ktorým sú Vianoce časom rozdávania svojich srdc, časom rozdávania lásky, šťastia, pokoja, rodinnej pohody a radosti z príchodu nášho Spasiteľa.

MÔJ PRVÝ POLROK V MARTINE

alebo „O Jánovi a oslovi“

Už od leta sa ma známi pýtajú: „Ako si si zvykol v Martine?“ Celú jeseň som ich odbíjal, že nech sa opýtajú okolo Vianoc, hádam potom už budeme konečne zabývaní a budem vedieť ako-tak zhodnotiť náš odchod z Bratislavy sem na „vidiek“. Čas Vianoc sa priblížil, a tak sa v nasledujúcich riadkoch pokúsím zhodnotiť svoje miesto a poslanie v Biblickej škole. Keďže však teologická diagnóza nepustí, nemožno to urobiť inak, ako teologicko-kazateľskou úvahou o... obľúbených biblických postavách.

Keby ste si mohli vybrať, ktorou z biblických postáv by ste chceli byť? Kto je vašim najväčším hrdinom a vzorom? Sú to praotcovia viery? – Abrahám, Mojžiš, Eliáš? Alebo veľkí proroci, či sudcovia? Alebo radšej nejaká novozmluvná postava, možno Peter či niekto iný z apoštolov? A čo myslíte, s ktorou veľkou postavou biblických dejín by sa stotožnili práve títo naši hrdinovia?

Rád by som ako príklad uviedol českého farára a pesničkára Pepíka Hurta, ktorý má tiež svoj jasný vzor. Čo myslíte, kto je jeho najväčším vzorom? Mojžiš, Eliáš, Peter? Nie; jeho vzorom je iná postava. V jednej zo svojich piesní spieva:

*Tak jako ten osel Pána Krista přes Jeruzalem nes,
tak i já chci toho Krista všechnem lidem nést,
i já, i já chci lidem Krista nést.*

Teda nie tí, nami považovaní za velikánov, ale ten osol. Osol, ktorý na svojom chrbte niesol Krista. Pepík Hurta sa k nemu prirovnáva a spieva „i já, i já, chci Krista lidem nést“...a končí „i já, i já, i-á, i-á.“

Ďalší z radu mojich vzorov – Ján Krstiteľ – koná podobne. Keď sa ho pýtajú na jeho totožnosť, keď mu kladú otázku „Kto si ty?“, Ján odpovedá: „Ja nie som Kristus.“ Ján hovorí, že je iba posol, nie samotný Kristus. „Nie som ani Eliáš“, hovorí, „ani prorok; ... „som hlas volajúceho na púšti...“ No a tento volajúci posol, tento hlas znie svojim jasným poslanstvom: „Vyrovňajte cestu Pánovi!“

Ján sa nechvastá, no zároveň suverénne vyznáva tvrdenie o svojom jasnom poslaní. Ján sa popri správnej pokore neuchyľuje k falošnej skromnosti, nezahovára, nezatajuje, ale jasne vyznáva, že má poslanie od samého Boha, a to nie hocikaké. Odvoláva sa na biblické proroctvo a stotožňuje sa s poslom prichádzajúceho kráľovstva Božieho. Ján pripravuje cestu, ukazuje na Krista. Je iba posol, je ako ten osol, ktorý na svojom chrbte nesie zvesť o prichádzajúcom Kristovi.

Dnes, v tomto čase, keď si takmer celý svet bude pripomínať zimný slnovrat, západná polovica sveta príchod Santa Clausa na sobom záprahu, východná polovica Deda Mráza a Mrázika, no a my kresťania príchod Krista, pozrime sa, akú zvesť nám Biblia vkladá do našich úst. Je to výnimočná zvesť; a popri všetkých ostatných novinách dneška či celého minulého roka, je naša zvesť nesmierne dobrá.

Radostnosť tejto správy je v tom, že na rozdiel od všetkých ostatných prinášateľov

zvesti, ktorí väčšinou končia pri skazozvesti, my prinášame radostnú zvesť o prichádzajúcom milostivom roku Pána, o prepustení na slobodu, o radošti, oslave, znovuvybudovaní zrúcanín. A Ján, odvolávajúci sa na proroka Izaiáša, dodáva: „To všetko jedine v Kristovi, ktorému my iba pripravujeme cestu.“

Keď hovoríme o slobode, nedá mi nespomenúť verejnú diskusiu zo začiatku novembra (tu v Biblickej škole) o zlyhaniach cirkvi v dobe predchádzajúcej totality. Tá radosť a nadšenie pred šesťástimi rokmi, možnosť slobodne sa nadychnúť, bez strachu prísť do kostola, môcť vyznávať svoju vieru – to všetko nám veľmi bytostne a hmatateľne pripomína znovuvybudovanie toho, čo predošlá ateizácia zbúrala.

Tým znovuvybudovaním však dnes nie je to, že máme krásnu zrenovovanú budovu či nový oltárny obraz. Dokonca ani to, keď sa tu na Štedrý večer bude tlačiť hromada ľudí. Plný kostol má totiž zmysel jedine vtedy, keď v ňom znie zvesť o Kristovi; oltárny obraz vtedy, keď upriamuje našu pozornosť na Krista, a nová budova vtedy, keď sa v nej odohráva príprava na našu zvesť. Vtedy aj prostredníctvom týchto Vianoc, aj prostredníctvom umenia, aj prostredníctvom vzdelávania vo vynovených budovách bude prichádzať milostivá doba nášho Boha.

Keď som začal vyučovať predmet dogmatika, veľmi živo si pamätám zdesenie mojich študentov, že čo to vlastne od nich chcem. Dogmatika? To je čo? Načo sú nám dogmy? Potrebujeme to vôbec? Nám sa zdá, že všetky tie teórie a špekulácie sú skôr na škodu... a tak ďalej, a tak ďalej. Veď my nie sme teológovia, hovorili mi moji študenti, ani farári, tak načo to všetko?

V jednom mali pravdu, a to, že nie sú ani teológovia, ani farári. Sú to obyčajní ľudia z mestských a dedinských cirkevných zborov, študenti a učitelia často pracujúci v čisto necirkevnom prostredí. A práve to je ono. Práve tam vonku, mimo dosahu našich farárov a teológov, mimo stien kostolov – tam vonku na púšti ako Ján Krstiteľ – je potrebné volať ľudí k pokániu a zvestovať prichádzajúceho Krista. Každý jeden z nás je poslaný robiť presne to, čo robil Ján: byť hlasom, volať na púšti a ukazovať na Toho, ktorý má prísť.

Zvesť evanjelia – to nie je výhradná výsada ordinovaných a doktorov teológie. Farár nie je jediný, z úst ktorého majú, či smú znieť slová evanjelia; ani Biblická škola nie je tým jediným miestom, kde sa má v tomto meste tak diať. Tie slová sú zverené všetkým nám – a práve vám, bratia a sestry, či už ste životelmi rodiny, študentmi alebo na dôchodku. Tam vonku, v martinskej duchovnej púšti.

A našou úlohou, teda úlohou teológie, je pripravovať vás, aby ste vy pripravovali cestu Pánovi. Našou úlohou je odstraňovať nepochopenia a bludy, pomáhať, aby mohla tá dobrá vianočná zvesť zaznieť v plnej kráse. Našou úlohou – farárov a teológov – je pomôcť vám – zvestovateľom – vidieť plnšie hĺbku tejto zvesti.

Na záver už len jedna poznámka: U Kristových poslov nie je miesto pre falošný ostych, že „ja no to nemám.“, alebo „ja sa na to nehodím“. Naše ruky, naše slová, to všetko nech poukazuje iba na Toho, ktorý aj do dnešnej situácie ľudí, s ktorými sa stretávame, prináša Boží pokoj, slobodu, milosť a spasenie.

Prišiel som do Martina a už som sa aj zabýval. Zároveň dúfam, že v tom, čo robím, sa aspoň trochu podobám na toho osla. Teší ma, že sa na mňa pozeráte, no ktośi dôležitejší sedí na mojom chrbte. A už sa teším na ďalší polrok a pospevujem si: „I já, i já, ... i-á, ... i-á.“

Martin
23. októbra 2005

Som, čo som vyrovnaný život Božieho dieťaťa

Ale z milosti Božej som, čo som, a Jeho milosť nebola pri mne daromná.

1 K 15, 10a

„Som, čo som“ – aký pochabý výrok! Čo som? Kým som? A kto o tom vôbec rozhoduje? Kto určuje moju hodnotu? Kto garantuje moju identitu? Naskytá sa jednoduchá odpoveď – som „kristovec“ a môj život je ukrytý s Kristom v Bohu. Ešte tomu tak naozaj veriť a všetko bude fajn.

Lenže všetko nie je fajn. Pozri sa okolo seba. Čo vidíš? Čo vidíš medzi kresťanmi a čo vidíš vo svojom vlastnom živote? Neistotu, nestabilitu, túžbu vyniknúť, pocity menejcennosti spôsobené neustálym porovnávaním sa. Závisť a neprajnosť, prameňiace z tohto porovnávanie sa. Je také úžasne ľahké otráviť krásne vzťahy medzi kresťanmi – stačí, keď ich privediete na myšlienku porovnávať sa s tými druhými. A príležitosti je naozaj dosť: vlasy, zadok, prsia, nos, prípadne iné časti tela; schopnosť spievať, rečniť, kázať, či dvíhať činky v posilňovni; manželka, priateľ, auto, kariéra, vážnosť v cirkevných kruhoch, štúdium v zahraničí, obľúbenosť u kolegov – a môžete si doplniť svoje vlastné obľúbené aktivity. Celý náš život a naša služba sa zdá byť prerastená touto „rakovinou“. Porovnávam sa s druhými, lebo nie som si istý sám sebou. Nie som spokojný so svojou

identitou. Stanovujem si ciele a štandardy, ktoré majú pomôcť môjmu ja povzniesť sa nad moju šedivú bezútešnosť. Chceme niečo znamenať, chceme byť „niekým“ – a robíme pre to všetko možné aj nemožné. Babyloňania stavali vežu, Egypťania pyramídy, Rimania koloseum – a teraz nad tým rozmýšľam, čo robia Slováci – nuž, keď nič iné, aspoň túžia stať sa súčasťou nejakej reality šou. Trochu sa zviditeľniť, mať aspoň na chvíľu pocit, že na nich záleží.

Takže „čo som“? Som to, aký dojem robím na druhých!? Som súhrnom svojich úspechov!? Som súčtom publicity, ktorá sa dostala mojej osobe!? To je vzrušujúce, však? Treba uznať, že v takomto pohľade je akási „diabolská“ dynamika. Dynamika, ktorá nás ťahá dopredu a stimuluje nás k výkonu. Aspoň zdanlivo. Aspoň načas. Pár ľudí sa takto cez mŕtvoly druhých dostane na vrchol slávy, hoci takáto sláva má trpkú príchúť. Ostatní zostávajú v zajatí nenaplnených ambícií, smutní a otrávení, neschopní tešiť sa z daru života.

Apoštol Pavol bol reálny človek, píšuci reálnym ľuďom. Prežíval svoje vnútorné boje. Dobře vedel o svojej minulosti. Spočiatku bol na zlej stra-

ne. Prenasledoval cirkev. Aj keď sa potom stal Kristovým učeníkom, nepatril medzi vyvolených dvanástich. Niet divu, že aj on sám prežíval zápas s pocitmi menejcennosti. Prežíval neistotu ohľadne legitimity svojej služby – „Veď ja som najmenší z apoštolov, ani nie hoden volať sa apoštolom, pretože som prenasledoval cirkev Božiu.“ Kristus sa mu ukázal „... zo všetkých poslednému – ako nedochôdcafu...“, a preto sa cítil byť „najmenší z apoštolov“. Boli chvíle, keď bol „slabý i bojazlivý a veľmi prestrašený“ a musel sa s tým vnútorne vysporiadať. Keď si už nevedel dať rady s ohováraním a podkopávaním jeho služby, rozhodol sa pristúpiť na ich hru a poskytol im materiál na porovnanie: „Sú služobníci Kristovi? Bláznivo hovorím: Tobôž ja! Viac som sa napracoval, viac naupeľ vo väzeniach, viac nazvíjal pod údermi, často som bol v nebezpečenstve smrti!“ Nakoniec sa však na celú vec pozerá triezvo a konštatuje, že ak sa má chváliť, bude sa chváliť slabosťami, v ktorých sa dokonáva Božia moc. On, „prvý medzi hriešnikmi“, si dobre uvedomuje, že jeho hodnota a identita nie je postavená na jeho úsilí, úspechoch a daroch. Hľadá a nachádza jej pevnejšie ukotvenie.

Toto poznanie potom veľmi jasne zvestuje korintským kresťanom: „Nie mnohí ste múdri podľa tela, nie mnohí mocní, nie mnohí urodzení...“ Započúvajte sa do týchto slov, lebo tieto slová sú o nás: „Nie mnohí ste múdri podľa tela, nie mnohí mocní, nie mnohí urodzení...“ Vy, veriaci, kresťania, Martinčania: „Nie mnohí ste múdri podľa tela, nie mnohí mocní, nie mnohí urodzení...“; „nie mnohí ste bohatí, nie mnohí známi, nie mnohí obľúbení; nie mnohí ste krásni, nie mnohí zdraví, nie všetci mladí; nie

mnohí pochádzate z funkčných rodín, nie mnohí máte milujúceho životného partnera, nie mnohí sa cítite pripravení vstúpiť do rodinných zväzkov či cirkevnej služby; a pre väčšinu z nás sa situácia v týchto mnohých ohľadoch tak rýchlo ani nezmení.

No a čo? Preto by sme mali dovoliť týmto okolnostiam deptať naše vnútra? Preto by sme mali dovoliť, aby naše nenaplnené ambície vniesli pochybnosť do našich srdc ohľadom našej identity. Preto by malo to prekliatie porovnanie sa vrhať tiež do našich životov a oberať nás o radosť a pokoj. Pavol takýchto ľudí nazýva nerozumnými – to jest: sprostými, bláznivými, pochabými. V 2K hovorí: „My sa totiž neodvažujeme pri rátať alebo prirovnať k tým, čo odporúčajú samých seba. (Ale sú aj) Sú totižto nerozumní, keď sa podľa seba merajú a k sebe samým sa prirovnávajú.“ (2K 10,12).

„Nie mnohí ste múdri podľa tela, nie mnohí mocní, nie mnohí urodzení, ...ale ste v Kristovi Ježišovi, ktorého nám Boh učinil múdrosťou a spravodlivosťou a posvätením a vykúpením.“ „Verný je Boh, ktorý vás povolal do spoločenstva svojho Syna Ježiša Krista.“ „Z milosti Božej ste čo ste a Jeho milosť nebola pri vás daromná!“

Tu je kľúč, milí priatelia! Nie depri-mujúci pohľad na seba, nie všetečné, bezútešné porovnanie sa, nie podceňovanie sa a zúfalstvo, ani preceňovanie sa a pýcha, ale pohľad na Krista, pôvodcu a dokonávateľa našej viery, záchrany, radosti a pokoja. Náš vnútorný zrak má nový stredobod. Naša identita má nezničiteľný základ. Kým som, som z Božej milosti, a nik mi to nikdy nevezme. Boh na každého jedného z nás položil svoju ruku. Vyriekol svoje slová: Ty si moje milované dieťa. Daľ nám nový doklad totožnos-

ti, niečo ako občiansky preukaz a pas v jednom, ktorý má najmodernejšiu biometrickú ochranu. Táto sa nedá sfalšovať, pretože je v nej Kristova DNA. Nedá sa to odvolať, lebo Boh v Kristovi povedal človeku svoje definitívne, konečné áno. Máš to čierne na bielom, stačí vytiahnuť tvoj krstný list. To je úžasný dokument, ktorý zároveň splňa funkciu úmrtného oznámenia. Božie „áno“ tebe, doložené týmto papierom, definuje, kým si.

Z Božej milosti si presne taký človek, aký si, a Jeho milosť pri tebe nebola daromná. A ani nebude daromná. Boh vie o tvojich obmedzeniach. Vie, čo ti chýba. Vie, v čom zlyhávaš. Ale vie tiež to, aké dary do teba vložil, aké sny dal do tvojho srdca. Koľko krásy a dômyselnosti vložil do tvojho charakteru. Ty sa na seba pozeráš očami zaujatého kritika, ktorý vidí to, čo mu diktuje móda a názory druhých. Boh ťa vidí očami milujúceho Stvoriteľa, ktorý vidí to, čím sa môžeš stavať v Kristu. Boh vidí, ako sa tvoj život môže meniť, keď Ježišov charakter vtlačí svoju pečat' do tvojej mysle a tvojho srdca. On vidí omilosteného hriešnika, slobodné, nádherné Božie dieťa. Vidí ľudskú bytosť so svojou dôstojnosťou a poslaním. Koho pohľad bude pre tvoj život smerodajný? Pohľad zakomplexovaného či pyšného stvorenia, alebo pohľad múdreho a hodnoverného Stvoriteľa?

Pavlove slová nie sú prázdny chvastaním sa, ktoré človeka odrádza od pokánia. Sú triezvym vyjadrením dôvery v Boží dar nového života. Tak mnoho ľudí dnes trpí podceňovaním sa, alebo naopak preceňovaním sa. Bez správneho sebavedomia sa ľahko stávajú obeťou ilúzií. Nové pochopenie samých seba nám pomáha dosiahnuť triezve vedomie vlastnej **dôs-**

tojnosti. „Z milosti Božej som, čo som, a Jeho milosť nebola pri mne daromná.“ Nebola daromná, veď akoby aj mohla. Bolo mi predsa dané nové trvalé bydlisko, nové občianske práva, nový zmysel života, nová rodina, nové životné priority, nové súznenia a boje – ktoré ale už nepôsobia na náš zármutok, ale na slávu Božiu. Dostal som novú nádej, nový začiatok napriek všetkým mojim zlyhaniam (a verte mi, to je veľká vec). Mojej osobe bol pripísaný nový list vlastníctva, keďže už nepatrím sebe ale svojmu Stvoriteľovi. Pretože viem, kto som, dokážem žiť ako slobodný človek v slobodnom stvorení – dokážem čeliť zlyhaniam, strachu, smrti. Som slobodný žiť život pre druhých.

„Z milosti Božej som, čo som, a Jeho milosť nebola pri mne daromná.“ Prečo Pavol vôbec rozvíja túto pre neho tak intímnu tému? Prečo poodhaľuje svoj vnútorný zápas? Aby sme ho polutovali? Aby získal publicitu? Nič také...! Svetlo do tejto otázky prinášajú slová posledného verša tejto kapitoly: „A tak, bratia moji milovaní, buďte pevní, neklátiví, rozhojňujte sa stále v diele Pánovom, vediac, že vaša námaha nie je márna v Pánovi.“ Vaša námaha nie je márna! Vaše práca nie je márna. Vaša príprava na službu nie je márna. Skúsenosti sklamaní a zlyhania nie sú márne. Vaše slzy nie sú márne! Lebo z Božej milosti už nepatríte sami sebe. Ste Kristovi, ste slobodní občania nebeského kráľovstva s misijným poslaním na tejto zemi. Všetko môžete v Kristovi, ktorý vás posilňuje! Preč s pocitmi menejcennosti, preč s pocitmi neužitočnosti, preč so zúfalstvom – si Kristov a jeho milosť nebola pri tebe zbytočná! Amen.

MICHAL VALČO

Sláva Hospodinova v prírode

1803, Z nemeckého

*Obloha nebies oslavuje Pána
a sláva slávu dáva diaľ.
Slávi ho zem aj obor oceána,
ó, by si pilne pamätal:
Kto na nebi hviezd drží miliardy,
kto vodí slnce v neba plán,
že tešiteľne zhrieva naše sady
a nebom kráča ako Pán.*

*Ó, vnímaj jeho diela čudotvorné,
čo Boh ich v svete postavil,
hlásajú múdrosť, moc a slávu svorne,
že Boh v nich sám sa vyjavil.
Bez citu nehľad' na oblohu plavú,
na zeme prachu atómy –
vzdaj Mu, človeče, vzdaj Mu česť a slávu
a dúfaj v Neho v čase pohromy.*

*„Moja je moc a moja zem i nebe,
ty v dielach mojich poznaj ma,
Ja som a budem večne prajný tebe,
s pokorou syna vzývaj ma.
Ja Tvorca tvoj som, duch i láska svätá
a spásy údel súčasne –
ó, ľúb ma z celej mysle svojej, dieťa,
si lásky mojej účastné.“*

Túto hymnu, ktorá sa spieva na Beethovenov nápev,
do slovenčiny prvý preložil
Viliam Podolský (Viliam Pauliny-Tóth)
a uverejnil v knihe Staré a nové piesne, Praha 1866.
V Nitre, roku 1938 nanovo upravil
Dr. Štefan Krčméry

AWANA

*Tvoju reč skryl som vo svojom srdci,
aby som proti Tebe nehrešil.*

Zalm 119, 11

Milí bratia a sestry,
ak túžite vedieť, o čom je a čím žije naša Detská besiedka, prosím, začítajte sa:

Už niekoľko rokov pomáhám pri vyučovaní na Detskej besiedke. Z roka na rok bolo pre nás učiteľov žalostnejšie sledovať rapidne klesajúci počet prichádzajúcich detí. Keď viac detí neprichádzalo ani po otvorení našej Evanjelickej základnej školy v Martine, bolo nám jasné, že musíme niečo zmeniť.

Na kurze pre vedúcich pracovníkov, ktorý organizovala Nová nádej som mala možnosť vidieť v Michalovciach klub Awana. (Názov je odvodený z verša 2 Tím 2,15.) Pamätám sa, s akým obdivom som sledovala celý program. V prvej časti spoločných hier ma zaujalo, ako hra pod správnym vedením dokáže odbúrať predsudky a spojiť biele i rómske deti do jedného radostného tímu. Deti sa navzájom povzbudzovali. Ani stopy po výčitkách alebo hneve, keď sa niekomu z družstva nedarilo. V druhej časti sa deti rozdelili do malých skupiniek. Každý mal svoju knižku. Vedúci si s deťmi čítali biblické veršičky, ktoré sa deti snažili pochopiť a zapamätať. I teraz akoby som počula vedúceho Awana klubu – kazateľa Cirkvi bratskej – Martina Jurču: „Deti ovládajú naspamäť množstvo nezmyselných reklám, tak prečo by sa nemohli učiť slová, ktorými sa nám prihovára Boh?“ Spoločná časť všetkých priviedla dokopy k biblickej zvesti, spevu a modlitbám.

A tak sme s bážňou a na modlitbách začali tento program realizovať v rámci Detskej besiedky aj my.

Zatiaľ klub navštívilo cez 40 detí, viac ako 10 z EZŠ. Pravidelne prichádza približne 20 detí. Sú rozdelení do skupín podľa veku na „Svetielka“ (6 -9 rokov), „Plamienky“ (10 – 11 rokov) a „Pochodne“ (12 -13 rokov). Každá skupinka má svoje vlastné knižky a tričká, ktoré získajú deti po splnení prvých úloh. Deťom sa venuje tím pätnástich vedúcich – niektorí prichádzajú každú nedeľu, niektorí sa striedajú. Som im veľmi vďačná za ich obetavú pomoc a službu. Sú pre mňa povzbudením a oporou. Bez Veroniky Gregušovej, Alenky Šajdákovovej, Adky Dedikovej, Zuzky Kričkovej, Katky Janíkovej, Katky Kolesárikovej, Ruženky Jurisovej, Maľky Chyľovej, Radka Husára, Igora Velického, Lenky Pokornej, Eriky Janíkovej a Mišky Cinkovej by sme Awanu zrealizovať nemohli.

Ak teda náhodou pôjdete v nedeľu predpoludním okolo veľkej sály zborového domu a budete počuť prekríkajúce sa hlasy: „Červení!“ „Žltí!“ „Modrí!“ „Zelení!“ a víťazné pokriky, nečudujte sa. V tom má prsty športový vedúci Radko alebo Igor.

Po hrách už všade nastane ticho. Počúť len modlitby pripravujúce srdcia i mysle na Božie slovo. A to je tá najdôležitejšia časť. Úloha učiteľa nie je naučiť dieťa naspamäť verš, ale cez verš a Božiu milosť poukázať na Boha, ktorý je našim Otcom, je živý, je s nami, túži nás počúvať, záleží Mu na nás, odpúšťa nám, miluje nás – až tak, že nechal za nás na kríži zomrieť svojho Syna.

Na záver by som vás, milí bratia a sestry, chcela poprosiť o modlitby. Prosme a modlime sa, aby deti cez Božiu milosť mohli poznávať nášho trojediného Boha, otvárať sa Mu a nechať sa Ním viesť.

P.S. Ak poznáte deti, ktoré by radi Awanu navštívili, prosím, privedte ich medzi nás.

vaša sestra v Pánu *Katarína Mičková*

Katka Kenderová (4 r.), Marek Valčo (3 r.) a Katka Mrázová (5 r.)
vystúpili na hlavných službách Božích 11.12. 2005
s týmto predvianočným posolstvom:

ZA CHLEBÍČEK KAŽDODENNÝ

Za chlebiček každodenný
a za plný pohár mliečka
Tebe, Pane, ďakujem,
a preto Ťi spievať chcem:

Pán Boh má v rukách celý svet,
Pán Boh má v rukách aj teba,
Pán Boh má v rukách tiež aj mňa,
má v rukách celý svet.

SVETLÚŠKOVIA

My sme malí svetlúškovia,
lampášikom svetíme a takto ti radíme:

Meno Božie nadarmo nepovedz,
lebo to je vážna vec!
Druhé prikázanie si prečítaj
a radšej ho poslúchaj.
S láskou ti to radíme,
lampášikom svetíme.

NÓRSKI ŠTUDENTI sú u nás na šesť rokov

Pozdravujeme vás všetkých, a ďakujeme, že ste nás dnes prijali medzi vás. Sme študentmi na Jesseniovej lekárskej fakulte UK v Martine, ale pôvodne sme z Nórska. V Martine je spolu okolo 70 nórskeho študentov v 1. až 4. ročníku.

V našom spevokole sme všetci prváci, takže na Slovensku sme iba od augusta. Zostaneme tu šesť rokov a dúfame, že dovedy budeme vedieť dobre hovoriť vašou rečou.

Po slovensky už niečo vieme, lebo každý týždeň máme hodiny s našou učiteľkou Dankou Balkovou. Vďaka nej sme sa skontaktovali aj s vašim cirkevným zborom.

V Nórsku je najrozšírenejšie náboženstvo evanjelické. Takmer každý Nór je členom evanjelickej cirkvi, pretože je štátna. Do cirkvi sme zaregistrovaní automaticky pri narodení.

Počas adventu je v Nórsku obyčajou stretať sa a spievať vianočné piesne. Aj preto sa naša skupina študentov rozhodla stretávať a spievať.

Väčšina z nás nespievala v spevokole v Nórsku, takže sme prevažne amatéri. Ale radi spievame. A hlavne vianočné piesne. Vianoce sú asi najúžasnejšie obdobie zo všetkých sviatkov.

Všetci pôjdeme domov do Nórska sláviť Vianoce. Keďže sme z rôznych častí krajiny, nebudeme sa môcť stretnúť a spievať počas Vianoc. Toto je naša jediná možnosť spoločne spievať pre druhých.

Spievame nové nórske piesne. Napísal ich nórsky skladateľ Tore Aas. Za posledných 15 rokov sa stali veľmi populárnymi a väčšina ľudí ich pozná pamäti.

Prvá pieseň, „Julenatt“ hovorí o noci, keď sa narodil Kristus. Čoskoro už nebudeme musieť viac čakať, pretože sa narodí dieťa.

Druhá pieseň „Englene synger hoyt i kor“ (v slove *hyot* je zvisle z dola hore prečiarknuté písmenko „o“) hovorí o zbore anjelov. Spievajú o pokoji na zemi, o tom, že svet nebude nikdy sám, pretože hviezda svieti na nebi, aby nám povedala: „Narodilo sa dieťa. Celá zem bude naplnená spevom, aby ho všetci počuli.“

Druhú adventnú nedeľu, 4. 12. 2005, naše hlavné služby Božie špeciálne oživila skupina mladých študentov z Nórska. Sú to ambiciózni mladí ľudia, ktorí usilovne študujú, podobne ako mnohí naši študenti. Radi sa takisto zabavia a jedia, podobne ako naši mladí. Nechýba im spolupatričnosť, ktorá v „cudzej krajine“ ľudí spája možno viac ako na domácej pôde. Aj túžba duchovnej opory a vzájomnej komunity môže byť zvýraznená faktorom „nového domova“. Je preto na nás, aby sme týchto mladých ľudí prijímali medzi seba ako svojich, ako časť našej duchovnej rodiny, nielen ako hostí. Mnohí z nás sme tiež zažili, čo znamená mať domov v inej krajine. Cirkevný zbor má na celú „domáčku“ atmosféru úžasný vplyv. Ba čo viac, je to naše základné poslanie. Niektorí naši mladí hľadajú, ako preniesť biblické stretávania viac zo skupiniek do praxe, ako byť viditeľne a zrozumiteľne svedectvom pre tento svet? Toto je jedná konkrétna a celkom prirodzená možnosť. Pozvať mladých Nórov na futbal, na obed, zaspievať si či zabaviť sa s nimi, jednoducho sa o nich zaujímať, príhovoríť sa im, navštíviť ich, a pod. Napriek ich zameraniu na náročné štúdium, normálny ľudský záujem o nich im nemôže uškodiť. A nám to len pomôže byť „normálnymi“ kresťanmi, ktorí sa neboja vlastnej ľudskosti, takej aktuálnej v tom, čo Kristus urobil pre nás.

KATKA SUCHÁ

Sloboda – veľká téma dejín ľudstva

Otázku, či je človek bytosťou slobodnou, možno posudzovať **z viacerých uhlov** pohľadu, z viacerých perspektív. Iné odpovede nám ponúkne filozofia, iné teológia, iné právna a iné politická veda. Navyše i v rámci jednotlivých oborov nájdeme spleť protichodných pohľadov na danú problematiku.

V najširšom zmysle sloboda znamená **určitú voľnosť**, inak povedané **možnosť** existovať a prejavovať sa podľa svojho **vlastného uváženia**.

Pamätaj, že si bol otrokom v egyptskej krajine

(Dt 15, 15)

O slobode je možné hovoriť i z biblickej perspektívy – tak starozmluvnej, ako aj novozmluvnej. Stará zmluva pozná jednu veľkú tému slobody: Exodus – vyvedenie z egyptského zajatia a s ním spojené darovanie Desatora, ktoré izraelský národ dostal na Sinaji. Je dôležité nahliadať na tieto dve udalosti spolu.

Je Desatoro opätovným uvrhnutím človeka do jeho neslobody, respektíve jej novej formy po tom, čo bola jedna forma útlaku zničená? Je oslobodzujúci Boh Exodu zároveň Bohom zotročujúceho zákona? Takto polarizované kladím otázku práve preto, aby sme postrehli dôležitú súvislosť a porozumeli, v akom vzťahu je vlastne Desatoro k ľudskej slobode?

I dnes sa medzi kresťanmi objavujú hlasy, ktoré sa od Desatora dištancujú a proti „temnému zákonu“ stavajú evanjelium. Je to síce zdôvodniteľné, no domnievam sa, že nesprávne chápanie.

Oslobodzujúcou zvestou v Pisme nie je až novozmluvné poslanstvo. Už Desatoro je inou podobou evanjelia. Ak nás tu niečo prívádza k myšlienke zotročenia, tak je to najskôr nesprávny spôsob nazerania na Desatoro – spôsob, ktorým vidíme Desatoro **v prísne zákonníckej a moralistickej perspektíve**.

Napríklad taký 119. žalm je celý chválospevom Bohu za dar jeho zákona. Pri všetkých našich zdarených i nezdarených snahách o modelovanie vlastného života nezostávame dezorientovaní. Máme ukazovateľ cesty, máme ukazovateľ bezpečného priestoru. (Zákon je potrebné vnímať skôr ako priestor či teritórium a nie ako úzko ohraničený chodník, čiaru.) Táto mapa – tento stručný návod k obsluhu života – nás

nemá za cieľ zbaviť svojprávnosti. Nezotročuje nás. Naopak, povzbudzuje a oslobodzuje. Vymedzuje bezpečné teritórium života. Desatoro je v skutočnosti smerníkom ukazujúcim k slobode človeka.

Ešte jedna poznámka na margo kritikov toho v úvodzovkách „temného zákona“. Neukazuje obranný postoj týchto kritikov na našu neschopnosť zvesťovať evanjelium? Myslím na zvestovanie onej radostnej, slobodu prinášajúcej zvesti. Nestalo sa naše poslanstvo už iba čírym **moralizovaním a hromčením**? Veľmi často sa so zvestou stretávam práve v tejto jej polohe na našich kazateľniciach. Kde je tá radostná správa o tom, že nám Boh z lásky poslal svojho Syna, aby to, čo budeme mŕtvi žiť, bol v skutku život v jeho plnosti, nielen akési živorenie. Kde je tá radostná správa o oslobodení z pút osudovej determinovanosti našim hriechom, diablom, smrťou?

Pripúšťam však, že Desatoro môže pôsobiť obmedzujúcim dojmom i z iného dôvodu. Za predpokladu, že budeme ľudskú slobodu vnímať **v rovine absolútnej slobody**, predpokladajúc, že môžeme robiť čokoľvek, že nikto nesmie nikoho obmedzovať, nech už robí čokoľvek, tak v tomto prípade sa nám bude i minimálna snaha po zúžení nášho priestoru slobody javiť ako jej oklieštenie. Žiaľ, treba si na tomto mieste uvedomiť, že sloboda človeka je vždy slobodou relatívnou.

Treba zdôrazniť, že kresťanstvo k takejto slobode nepozýva. Kristus nás totiž nepozýva **k slobode svojvoľe**. Dôkazom je i Ježišovo pozvanie k tomu, aby Jeho nasledovníci na seba vzali Jeho jarmo a Jeho bremeno, ktoré je *lahodné a ľahké*. (Mt 11, 30). Teda nie absolútne sprethranie jarma, ale jeho zá-

mena. Pavol Kristovo myslenie jasne spečatuje slovami: **Všetko je dovolené, ale nie všetko prospesné.** *Všetko je dovolené, ale nie všetko buduje.* (1. K 10, 23) .

Biblické vnímanie slobody sa od pohľadu liberálno-optimistického líši tým, že si je **vedomé ohrozenia**. Idea spoločenského pokroku a slobody, ktorá v novoveku zapustila hlboké korene, predpokladá, že slobodná spontánnosť zbavená historicky podmienených prekážok musí zákonite spustiť do pohybu oslobodzujúci proces, ktorý je v skutočnosti nezadržateľný. Tento spôsob myslenia má svoj pôvod v 19. storočí a do šírky sa rozvinul v 20. storočí. Ak sa vychádza z tohto predpokladu, je „prikázanie slobody“ vlastne protirečenie: sloboda je spontánnosť a spontánnosť je sloboda.

Biblické videnie slobody je **realistickejšie**. Nie preto, že by slobodu podceňovalo. Biblická antropológia nemá s pesimistickou teóriou a praxou (ktorá proti zneužitiu slobody vopred stavia autoritatívne zákony a štruktúry) nič spoločné, práve tak ako nemá biblické nazeranie nič spoločné s liberálnym poňmaním.

Biblia je realistickejšia z iného dôvodu. Keďže si slobodu cení veľmi vysoko, je si kriticky vedomá jej ustavičného ohrozenia. „Stáť pevne v slobode“ **nie je** žiadnou **samo-zrejmosťou**. Zreteľne o tom svedčia slová Pavlovoho napomenutia: *Stojte teda a nedajte sa zapriať zasa do jarma služby!* Tieto slová znejú apelatívne. Skutočne sú výzvou.

Medzi pokušením zvnútra a zvodmi zvonku je **úzka cesta**, ktorú možno ľahko stratiť. Zo slobody je možné „vypadnúť“. Jednak ju možno pokladať za znepokojujúcu a neprehľadnú, následkom čoho sa začneme obzerať po navyknutých, pevných poriadkoch a zákonitostiach, ako k Pavlovmu zdeseniu robili napríklad Galatania. Alebo možno slobodu zneužívať, mať ju za „zámienku pre telo“ (teda pre pyšnú svojvoľu), pred čím varuje apoštol Pavol kresťanom. (G 5, 13). Medzi oboma frontmi, ako sme ich práve charakterizovali, medzi zákonníctvom a liberalizmom, vedie úzka cesta skutočnej slobody, otvorenej v Kristovej zmluve. Nie je prekvapivým zistením, že v slobode sa žije ľahko. Musíme sa zakaždým vždy sami neľahko rozhodovať.

Pýtam sa: Nie je práve toto autentickou

skúsenosťou moderného človeka? Boli sme vrhnutí do slobody, hovorí J. P. Sartre. Denodenne stojíme pred aktom voľby, čo urobíme a kým sa týmto rozhodnutím staneme.

KORIGOVANÁ, NIE VÝLUČNÁ HODNOTA

Slobodu by sme nemali chápať ako výlučnú hodnotu. Sloboda potrebuje byť korigovaná inými hodnotami. Ak nie je, stane sa pre nás pokušením. Už spomínaný biblický citát *Všetko je dovolené, ale nie všetko prospesné...*, pokračuje v slovami: *Nech nikto nehľadá, čo jemu prospesje, ale čo prospesje inému.* (1K 10, 24). Bez spomínaného korigovania ľudskej slobody inými hodnotami hrozí, že dôjde k tragickej zámene. Sloboda sa stane nie nástrojom k zodpovednej službe, ale ľubovôľou, ktorá hľadá iba vlastný prospech a prchavé zážitky. Je to sloboda, ktorej je teraz už dovolené skutočne všetko. Jej slabosťou je, že nemá schopnosť vidieť za hranice nášho vlastného ja. Hrozí jej pri najmenšom ľahostajnosť voči druhým, v tom horšom prípade život na úkor druhých. V extrémnej polohe (ako ju vykreslil v dráme Caligula Albert Camus) prináša deštrukciu spoločenského prostredia.

Pavlove slová z 13. verša 5. kapitoly Galatanom: *Lebo vy ste k slobode povolani, bratia. Len aby vám sloboda nebola zámienkou (povoľovať) telu, ale v láske slúžite si vospolok*, prináša Český ekumenický preklad s malou obmenou, ktorá stojí za povšimnutie. Namiesto „*aby vám sloboda nebola zámienkou (povoľovať) telu*“, tu čítame: *Jen nemějte svobodu za příležitost k prosazování sebe.*

Sloboda je tu predstavená nie ako sebestredné počínanie, lež ako otvorenosť, ústretovosť a služba druhým. Zjavne je tu poukazuje na to, že sloboda má slúžiť viac než len jednotlivcovi – má slúžiť celému spoločenstvu. Nemôže byť egocentrická, pretože je holotropná: smeruje k celku, k plnosti, k tomu, aby spoločenstvo dorastalo k plnosti bohatých vzťahov a bratsko-sesterskej vzájomnosti.

Individualistický poňmaný sloboda, ktorá sa neohliada za druhými, ide len za svojim úzkym prospechom, presadzujúc

bezohľadne záujem silnejšieho. Takáto sloboda pôsobí rozkladne na celé spoločstvo.

Východisko pre takýto pohľad na slobodu ako slobodu ústretovú a slúžiacu nachádza Pavol v životnej ceste, ktorú si slobodne zvolil sám Kristus. Na pozadí pravej slobody je v neposlednom rade obeť. Nechcieť presadzovať seba, slúžiť k rastu celému spoločstvu – to všetko si vyžaduje odriekanie. Takáto sloboda neuhne pred zápasmi a veľakrát ju čaká aj neporozumenie, odstrkávanie a nevôľa. V najvzdialenejšom horizonte i obeť vlastného života, ako o tom svedčí Kristov život, ako o tom svedčia tí, ktorí tejto výsotnej slobode odovzdali svoje životy.

OBČIANSKA SLOBODA

Takto sa nepriamo dostávam k poslednému veľkému okruhu tejto témy – občianskej slobode, respektíve k otázke: Kde vo vzťahu k nej stojí kresťan? Pri všetkom, čo som dosiaľ hovoril, som sa chcel vyhnúť otázke vonkajšej slobody človeka. Nie preto, že by táto téma mala byť pre nás kresťanov tabu. Nemyslím, že je neadekvátne o nej hovoriť na kresťanských fórach. Práve naopak, je potrebné o nej hovoriť s primeranou vážnosťou, s akou hovoríme o vnútornej slobode.

Za to, že dnes o nej môžeme hovoriť slobodne, a nielen hovoriť, ale ju aj praktizovať, patrí nášmu nebeskému Otcovi neskonala vďaka. Nie som si však celkom istý, či pre nás kresťanov dnešný 17. november – 16 rokov po Nežnej revolúcii – je ešte dôvodom pre vďaka nášmu nebeskému Otcovi. Naše ekonomické starosti potlačili do úzadia tú prvotnú radosť zo slobody, ktorú sme pocítovali v ponovembrových dňoch.

Ešte jeden dôvod na malé znepokojenie: Spomínam si, ako môjmu priateľovi nedávno jedno mladé dievča (ktoré sa narodilo v roku 1988 a dnes má 17 rokov) položilo otázku: Čo sa to vlastne stalo v tom osemdesiatomdeviatom? Po tom, čo mi tento svoj zážitok opísal, som si uvedomil, že medzi nami dopieva generácia, pre ktorú už občianska sloboda nie je ničím vzácnym. Je to samozrejmosť. To však má práve tak tienisté ako

svetlé stránky. Pýtam sa: Dokáže táto generácia poznať hodnotu slobody? Nebude v budúcnosti náchylná sa jej ľahko vzdať? Je dosť citlivá na to, aby dokázala v budúcnosti rozpoznáť snahu uprieť jej túto slobodu?

Tým ale nechcem povedať, že by generáciu ich rodičov netrápili rovnaké problémy súvisiace s touto témou. Myslím na vžitú, hlboko zakorenенú úzkosť a obavu z toho, či môj slobodne vyjadrený názor nebude nakoniec bičom šlahajúcim po mojom vlastnom chrbte. Osvojili sme si už dostatočne možnosť vyjadriť svoj vlastný názor? Nestretáme sa ešte stále (i v cirkvi) sice už nie so samotným prenasledovaním, no ešte stále prinajmenšom s diskrimináciou, ak si dovoľíme vyjadriť názor, ktorý nekorresponduje s oficiálnym stanoviskom. Ak je to tak, tak tu ešte stále nie je dosť občianskej slobody a sme povinní domáhať sa jej.

My kresťania podliehame dodnes pokúšaniu, ktoré je našim dedičstvom z doby minulého politického zriadenia – a to, že **je potrebné sústrediť sa na slobodu vnútornú – vonkajšia sloboda už pre nás nie je rozhodujúca.** Tomuto pokúšaniu podľahli pri nástupe nacizmu v Nemecku v tridsiatych rokoch 20. storočia všetky cirkvi. Mlčali, keď Hitler likvidoval občianske slobody a prenasledoval komunistov, potom sociálnych demokratov a židov. V slávnych barmenských tézach z roku 1934 vyhlásili nemeckí evanjelici poslušnosť výlučne Kristovi a odmietli totalitné nároky nacistického štátu, ale nevystúpili otvorene na ochranu zmienených skupín občanov. To bola politická, občianska, no aj teologická chyba. Posolstvo tejto skúsenosti je jednoznačné: **sloboda je nedeľiteľná.** Nemôžem byť vnútorne slobodný, ak v spoločnosti panuje útlak znásilňujúci druhých.

Spomínam si na pozitívnu skúsenosť z tohto leta v Českej republike, kde sa na obranu účastníkov veľkej technoparty, proti ktorým zasiahla polícia neadekvátnym spôsobom, postavila široká verejnosť i napriek tomu, že všetci z médií videli, že sú to tí mladí nekonformní ľudia s extravagantnými účesmi, extravagantným oblečením, s extravagantným životným štýlom. Chcem tým povedať, že pre nás, jednotlivých kresťanov, ale aj pre cirkvi to znamená: Nesmieme žiadať

slobodu iba pre seba. **Sme povinní usilovať o slobodu pre všetkých, ktorým je upieraná.**

Možnosť žiť v krajine, v ktorej nevládne jedna ideológia, jedna politická strana, jedno náboženstvo, jedna cirkev, to zďaleka na tomto svete nie je všade samozrejmosťou. Možnosť žiť v krajine, kde vládne pluralita názorová a spoločenská, možnosť voľne sa pohybovať, smieť slobodne vyjadrovať svoje názory, žiť v nábožensky tolerantnom prostredí, kde sa môžeme bez obáv hlásiť k viere v svojho Boha, mať slobodu vlastného svedomia, to je Božie požehnanie. I keď pripúšťam, že žiť v takejto všeobšiahlej slobode pre človeka nie je ľahká úloha. Ďakujeme za túto slobodu Bohu a prosíme ho, aby sme v tejto slobode dokázali bezpečne žiť.

Časť prednášky, ktorá odznela

17. novembra 2005

pred učiteľmi Evanjelického gymnázia
v Liptovskom Mikuláši

FRANTIŠEK KOREČKO

študentský farár Biblickej školy v Martine
www.bsmt.sk

Blahoslavení, ktorých cesta je bez úhony;
ktorí chodia v zákone Hospodinovom!

Blahoslavení, čo sa pridružajú
Jeho svedectiev

a hľadajú Ho celým srdcom;
oni nerobia nepravosti,
ale po Jeho cestách kráčajú!

Ty nariadil si svoje rozkazy,
aby sa verne zachovávali.

Ó, kiež sú pevné moje cesty
pri zachovávaní Tvojich ustanovení!

Potom sa nezahanbím,
keď pohliadnem na všetky Tvoje príkazy.

Ďakovať Ti budem z úprimného srdca,
keď naučím sa Tvojim spravodlivým právom.
Ustanovenia Tvoje budem zachovávať;
neopúšťaj ma nadobro!

Zo Žalmu 119

SEN O CIRKVI

On spája a zaväzuje celé telo všetkými spojitými spoločnej služby a podľa miery činnosti každého úda dáva telu rásť, aby sa budovalo v láske. (Ef 4, 16)

Snívam o cirkvi v ktorej sa bude znášať sloboda so zodpovednosťou.

SEN O SLOBODE

Pod slobodou rozumiem bezpečný priestor pre každý názor či spôsob práce. Kde iný prístup nebude automaticky znamenať nepriateľstvo, ale obohatenie. Kde pluralita zbožnosti a uctievania bude braná ako samozrejmosť, nie ako ohrozenie. Snívam o cirkvi ako o spoločenstve prijatia rovnako pre intelektuála, jednoduchého, mladého či staršieho človeka aj s jeho slabosťami a zlyhaniami. Kde jednotlivci a jeho príbeh sú dôležitejšie ako programy a organizácia cirkvi.

SEN O ZODPOVEDNOSTI

Pod zodpovednosťou rozumiem aj to, že sa neuspokojíme s každoročnou „formálnou konfirmáciou“. Že budeme schopní sebareflexie a reálne zhodnotíme svoje slová, postoje a činy a vyvodíme z nich dôsledky. Bez tejto analýzy a následného pokánia sa nepohne ďalej. Snívam o cirkvi, kde bude silná stredná vrstva funkčných rodín, o tých, ktorí nie len rozprávajú ako by mali veci byť, ale majú jasnú víziu, ktorú systematicky naplňujú. Ich zápal a nadšenie pre vec Božiu bude natoľko atraktívny, že priťiahne ďalších. Snívam o cirkvi, ktorá bude svetlom a soľou pri pozitívnom formovaní rôznych oblastí spoločenského života. Bude mať otvorené oči a srdcia pre núdznych a opustených doma i v zahraničí.

Realita je však často iná. Napriek tomu má zmysel sa s vierou pokúšať o jej progresívnu zmenu. Modlím sa, aby som sám mal múdrosť a vedel, ako byť prínosom. Brat a sestra, nechceš sa pridať k naplňaniu tohto sna?

TOMÁŠ MICHALÍK

P R E Z U M P C I A   D O B R A

A Boh videl všetko, čo učinil, a hľa, bolo to veľmi dobré.

1M 1, 31

Vo svetskom práve pozná ľudstvo odnepamäti fenomén prezumpcie nevinny. Je to princíp, na základe ktorého je každý človek v prvom rade nevinný až do chvíle, kým sa mu nedokáže nejaká vina. Celý pokrokový svet tento princíp uznáva. Je zaujímavé pozorovať, ako nás tento princíp učí vidieť každého človeka v prvom rade ako nevinného. Zároveň nás vlastne nepriamo učí dôvere. Druhou stránkou vecí už je, ako sa s tou dôverou sami vyrovnávame.

Boh nám dal už cez Adama a Evu možnosť voľby. Môžeme si vybrať dobrú, alebo zľú cestu. A práve tu sa dostávame k tomu kontroverznému nadpisu. Prezumpcia dobra. Co to vlastne je? Co to znamená? Je tento výraz vôbec významovo zlučiteľný? Ja si myslím, že je.

Tak ako naše svetské právo dáva v prvom rade i zločincovi dôveru, aj my by sme mali v našich životoch dávať svoju dôveru. Dôveru neznámym ľuďom, dôveru tým, čo už raz pochybili, ale znovu sa o ňu uchádzajú, dôveru všetkému, čo je vokol nás, pretože na počiatku *všetko bolo dobré*. Zlé stránky nášho života sme si vytvorili len my ľudia, pretože sme mali možnosť voľby a máme ju vlastne stále.

Kde nás však táto možnosť voľby posúva? Nuž niekedy až do takých extrémov, že keď na ulici vidíme zobračka, zďaleka ho obchádzame, pretože v každom vidíme najprv podvodníka, ktorý získané peniažky okamžite prepije, alebo azda za rohom prelezie svoj zobračky kabát a zrazu je z neho normálny človek. A je tu množstvo ďalších predsudkov. Podobne nevraživo sa správame ku každému človeku inej farby pleti, ku každému, kto má o niečo menej daností, ako máme my, alebo ktorého vzhľad nezodpovedá našim predstavám. Obdobne je to aj z mnohými novými vecami, ktoré nám denne prichádzajú do cesty vďaka technickému pokroku, vďaka objavom vedy, alebo jednoducho povedané, vďaka ľudskému umu. Nemalou skupinou javov, ktoré sú častým cieľom našej nedôvery, sú už aj akékoľvek zmienky o niektorých poznatkoch a praktických skúsenostiach východných kultúr. A to bez predchádzajúceho zrelého uváženia a ich bližšieho spoznania. Prítom naša súdnosť napríklad úplne obchádza detail, že mnohokrát rozličné škodlivé javy, princípy, rôzne spoločenské či obchodné produkty alebo tzv. morálne bahno prišli presne z opačného konca sveta.

Sme zvyknutí a priori nedôverovať, podozrievať, bezmyšlienkovite odsudzovať. Často sa stáva, že postupom času prichádzame na pozitívne stránky mnohých vecí, javov, no najmä ľudí, ktorých sme v prvom momente odsúdili.

Kresťanský prístup k životu v prvom rade predpokladá pozitívny prístup k životu a ku všetkému, čo k nemu neodmysliteľne patrí. Ak sa nad tým hlbšie zamyslíme, pridáme na smutnú skutočnosť, že ani my sme sa nedokázali ubrániť tomu negatívne javu, ktorým je primárna nedôvera medzi nami, prvotná nedôvera voči mnohému okolo nás. Je prítom smutné, že svetské zákony dokážeme akceptovať oveľa dôslednejšie ako tie, o ktorých hovoríme, že sú nám – kresťanom nadradené a prioritné. Ale mnohokrát skutočne LEN hovoríme. Prítom via sa dokážeme triasť z daňových či sociálnych zákonov, z trestného zákonníka a mnohých iných, ktoré nás prítom viažu len istou dávkou materiálnej závislosti a sú namierené iba na kvantitatívnu stránku nášho života. Skutočne kvalitatívne zákony nášho bytia, ktoré nám dal do vienkia náš Pán, neraz odsúvame na druhú koľaj.

Skúsme sa preto, milí moji, práve v tento vianočný čas hlbšie zamyslieť nad hodnotami, ktoré skutočne vyznávame. Skúsme si uvedomiť, nakoľko sme do svojich životov a do svojich rodín vniesli namiesto duchovných a morálnych hodnôt hodnoty materiálne, kvantitatívne, alebo jednoducho *hodnoty* finančné. Vidíme dobro v čare Vianoc, vidím dobro v odkaze, ktorý nám tieto sviatky prinášajú? Skúšajme však nachádzať aj viac dobra medzi nami, viac dobra v nás.

Šťastlivé Vianoce, bratia a sestry. Prijmite vďačne môj vínš opät' po dlhšej odmlke.

VÁŠ BRAT PETER

KTO PODÁ TENTO PRÍBEH ĎALEJ?

Príbeh na zamyslenie

Jeden starý kňaz prišiel raz v jedno nedelňé ráno do kostola a doniesol so sebou hrdzavú, skrivenú starú vtáčiu klietku, ktorú položil vedľa oltára. Viacerí ľudia v údive nadvihli obočie, keď prehovoril: Včera som sa prechádzal po meste a uvidel oproti chlapca, ktorý niesol túto klietku. Boli v nej tri malé vtáčiky, trasúce sa chladom a strachom. Zastavil som ho a spýtal sa:

„Čo to tam máš, synak?“ – „Len pár starých vtákov,“ odpovedal.

„Čo chceš s nimi robiť?“ spýtal som sa.

„Zobrať ich domov a hrať sa s nimi,“ odpovedal. „Budem ich dráždiť, aby sa pobili. Stavím sa, že to bude zábavné.“

„Ale skôr či neskôr ich budeš mat dosť a prestane ta to baviť. Čo urobíš potom?“

„Ale, mam aj zopár mačiek,“ povedalo malé chlapčisko. „Radi si na nich pochutia.“

Keď som na chvíľu onemel, zašepkal som: „Kofko chceš za tie vtáky, synak?“

„Coo?!! A na čo by vám boli, pán farár? Sú to len obyčajné vtáky z poľa. Ani nespievajú – a vôbec nie sú pekné!“

„Kofko?“ Znovu som sa spýtal.

Chlapec si ma premeral, ako by som bol bláznivý a povedal: „1000 korún!“

Siahol som do vrečka a odpočítal peniaze.

Na konci aleje, kde bol strom, som klietku, otvoril a klopaním na mriežku kletky presvedčil vtáčiky, aby vyleteli. To vysvetľuje prítomnosť kletky v kostole.

V týchto prípadoch, pokračoval starý kňaz, by sme sa mali riadiť posolstvom Pána Ježiša Krista. Jedného dňa sa rozprával Ježiš s Diablom. Satan sa práve vrátil z Rajskej záhrady a škodoradostne sa chváľil:

„Núž, Pane, práve som nachytil plný svet ľudí. Nastavil som pascu, starú návnadu, vedel som, že neodolajú. Mám ich všetkých!“

„Čo s nimi budeš robiť,“ spýtal sa Ježiš.

Satan odpovedal: „Chaa, budem sa zabávať! Budem ich učiť, ako sa majú nenávidieť a škodiť si. Naučím ich ako vynajst pušky a bomby a navzájom sa zabijaf. Už sa teším na tú zábavu!“

„A čo urobíš potom?“ spýtal sa Ježiš.

„Zatratím ich!“ hrdó sa vypol Satan.

„Kofko za nich chceš?“ spýtal sa Ježiš.

„Hádám by si tých ľudí nechcel?! Niet v nich ani štipky dobra. Keď si ich vezmeš, budú ťa len nenávidieť. Naplujú na teba, budú ťa preklínať a zabijú ťa!“

„Čo za nich chceš?“ opäť sa opýtal.

Satan pozrel na Ježiša a zaškeril sa: „Každú Tvoju slzu a všetku Tvoju krv!“

Ježiš povedal: „Máš ich!“ – a zaplatil.

Kňaz mlčky zdvihol klietku a otvoril na nej dverka ...

Nie je trápne, že posielame e-mailom tisícky vtipov a tie sa rozširia ako požiar, ale keď začneš posieľať správy týkajúce sa Krista, ľudia si dvakrát rozmyslia, či ich pošlú ďalej? Nie je trápne, ak by si tento príbeh mal preposlať niekomu ďalšiemu, mnohým z tvojho okolia ho radšej nedáš, pretože nie si si istý, čo by si o tebe pomysleli? Nie je úbohé, ako sa viac trápiš tým, čo si o tebe pomyslia ľudia, než čo si o tebe myslí Boh?

K T O P O D Á T E N T O P R Í B E H Ď A L E J ?

LIPTOVSKÝ SVÄTEC

(Liptovským matičiarom do pamätníka)

Bol piatok 11. novembra 2005. Na martinskom Memorandovom námestí stál liptovskomikulášsky autobus. K Biblickej škole sa z rozličných strán schádzali hostia, ktorí čoskoro naplnili aulu, aby sa zúčastnili na podvečernom stretnutí s poéziou a duchovným posolstvom Sama Bohdana Hroboňa, vynikajúceho slovenského básnika, teológa a folkloristu. Hroboňovské podvečerné stretnutie pripravil Miestny odbor Matice slovenskej z Liptovského Mikuláša, ktorý sa zmocnil autentickej matičnej témy na spôsob dávných sviežich matičných umelecko-folklórnych kompozícií, ktoré prinášali dobré slovo – jedinečná poézia Sama Bohdana Hroboňa, ktorá oblažila srdcia všetkých prítomných.

Ale nebola to iba poézia; boli to i spevy a tance liptovských diev a mládenčov, ktoré chceli ilustrovať hlavný obraz kompozície: na pódiu Biblickej školy bola načrtnutá štylizovaná scéna z liptovského Grúňa – naznačená salašnickým kotlom a okolo neho bača s básnikom. Debatovali o všetkom možnom, o kráse ľudových piesní a tancov, o múdrosti slovenských prísloví, povestí a rozprávok, o národnej pamäti, aj o kráse a zvláštnostiach slovenského jazyka. Bača rozprával, Samo Bohdan Hroboň reagoval, hneď trpkou na uhorský tlak proti Slovákom, hneď snívajúc o slavianskej budúcnosti. Slovania budú žiť inak, radosť a sloboda, túžil i vyznával vo svojom slovanskom vyznaní.

Dialóg prostého muža v ľudovom liptovskom kroji s výnimočným slovenským básnikom prijali prítomní s veľkým porozumením a radosťou aj preto, lebo bol svieži, čistý, zrozumiteľný. Nebolo v ňom pátosu, falošného gesta, ani umelej štylizovanosti. Keď v závere zbor Liptákov na pódiu Biblickej školy začal spievať *Kopala studienku, nazerala do nej*, a striedať jej slohy so slohami hymnickej *Nad Tatrou sa blýska* – napísanej i spievanej podľa melódie „studienky“, prítomní spontánne povstali a zaspievali si s Liptákmi. Spievali radosť, od srdca k srdcu, vďačne, akoby medzi nimi stál sám Janko Matúška, študent bratislavského evanjelického lýcea so spolužiakom Jozefom Podhradským, ktorý ho na Nový rok 1844, keď pieseň na protest proti vyhnaniu Ľudovíta Štúra zo Slovenského ústavu v Bratislave spontánne z Matúškovo srdca vytryskla, sprevádzal na gitare.

Bola to národná a duchovná slávnosť, aká má byť. Prežil som ju dvakrát. Prvý raz na premiére v Liptovskom Mikuláši, druhýkrát v repríze v Martine. Nech mi to Liptáci odpustia, ale v Martine tá slávnosť vyznela slávnostnejšie. Oni tu vedia vlastne tiež. Potvrdia mi to. Bolo to naisto tak preto, lebo v Martine – na rozdiel od Mikuláša – boli na liptovskej prezentácii liptovského Sama Bohdana Hroboňa prítomní takrečeno všetci, starší i mladí a najmladší martinskí a turčianski Hroboňovci. A na martinskej slávnosti mohol prehovoríť milý Ján Bohdan Hroboň, ktorý mal z predstavenia nesmiernu radosť. Keď sa na záver ujal slova a ďakoval, ľutoval len to, že na predstavení nemohol byť i jeho syn Bohdan a prijať ponad pomaly už dve storočia dávny srdečný pozdrav dávneho už Sama Bohdana Hroboňa. Rozprával o rodine, o „nábožnosti a národnosti“, o tom, ako sa u Hroboňovcov, u jeho starého otca v Istebnom, ktorý sa narodil v Liptovskej Sielnici, v sobotu – pred nedeľou iba šepkalo. Prichádzala nedeľa, prichádzal deň Pánov. Bolo sa treba stíšiť a už v sobotu v duchu kľakať, myslieť na nedefný spev

a nedeľnú prosbu vysielanú čistým srdcom k nebesiam. Aby nedeľa sama bola tichučkou modlitbou. Rozprával o tom, ako Hroboňovci milovali Slovensko, ako napriek uhorským zvodom zostali Slovákmi a budovali v slovenskom jazyku duchovnosť svojho národa, ako nepodľahli volaniu časov, ale vytrvalo kráčali chodníkom, ktorý vyznačil dávnny Jakub Hroboň, ktorý ako prvý v hroboňovskom rode vystúpil v 18. storočí na kazateľnicu. Počúvali sme milého pána farára Jána Bohdana na hroboňovskej slávnosti, akoby to bola nedeľa – ako zakaždým, keď sme s ním prežívali tichú martinskú evanjelickú nedeľu, akoby to bola tichá modlitba sama: srdce objíma – v slnečnom lúči svietí vlahý Pánov deň.

Keď som sa v októbri, necelý mesiac pred martinskou reprízou „Divného Samka“, zbehol na mikulášsku premiéru tejto folklórno-umeleckej kompozície, aby som ju v zastúpení nezastupiteľných Hroboňovcov pozdravil, kládol mi Ján Bohdan Hroboň, ktorý v ten deň cestoval do Bratislavy na lekárske vyšetrenie, na srdce, aby som vo svojom vystúpení nezabudol pripomenúť – vysloviť nádej, ako veľmi túži a aký by bol šťastný, ak by predsa len ľudstvo mohlo očakávať vek blaženej nádeje, ktorý by už nenútil rozvratmi a konfliktmi, násilím a vojnami „divných básnikov“, prenasledovaných depresívnymi časmi, aby sa uchýlili na salaše a grúne, ale mohli pracovať tam, kde ich talent predurčí a život bude najviac potrebovať. Pozdrav som predniesol, ale pridal som k nemu – verím, že to milý Ján Bohdan, vážený pán farár, v dobrom prijme – ešte jednu myšlienku. Bol som totiž v jej zajatí, držala sa ma ako kliešť. Vyslovil ju Pitirim Sorokin, americký sociológ ruského pôvodu, v knihe Krise nášeho veku a ja som sa o nej dočítal vo Vanovičovom Epiológu starého Martina práve v čase mikulášskej premiéry „Divného Samka“. Sorokin (pred viac ako päťdesiatimi rokmi) napísal približne toto: Západná kultúra – a my sme jej súčasťou – hynie, pretože stráca svoje pôvodné životné sily, rozkladá sa, stáva sa rozkošnicou pakultúrou. Ak sa neobnoví pôvodnými duchovnými zdrojmi, z ktorých sa zrodila, zahynie v bahnách braku, bulváru, mamonu a hriešnej pažravosti. Ľudstvo budú musieť zachraňovať noví misionári, asketickí svätci, chudobní pustovníci, ktorí svojím príkladom hľadania čistého života musia ľudstvo nanovo zobudiť.

Mám silný pocit – mnohé ma presvedča o tom, že Sorokin vytušil veľkú pravdu o budúcnosti duchovnosti a kultúry. Napadlo ma – a v Liptovskom Mikuláši som to nevdokaj aj povedal: Nebol takým asketickým svätcom a pustovníkom, akých predvídal Sorokin, už jedinečný slovenský básnik, ktorý vo svojich básniach vytrvalo očakával na spásneho Mesiáša – Samo Bohdan Hroboň?

MILOŠ KOVAČKA

*Ale keď vek tvoj, Prabože môj, príde,
vtedy sa srdce so srdcom nám zide.
A zem i nebo i jazorná priepasť
v jednu slovenskú zakvitne mi vševlasť.
Ale do tých čias, Bože môj, len klakať
a zem biť tvárou a plakať a plakať,
slzy vylievať riekami, moriami
a slnčia striasať srdca nárekami.*

(Sám som Hroboňom, Slovákom na zemi, 1875)

Cirkev v zápase s totalitným režimom včera a dnes

(Verejná diskusia v Biblickej škole v Martine, 7. novembra 2005)

ZÚČASTNENÍ HOSTIA:

Maroš Šefranko, Ján Bohdan Hroboň, Jozef Grexa, Miloš Kovačka,
Boris Mišina, Ján Matis, Darina Horínková

ÚVODNÉ A ZÁVEREČNÉ SLOVÁ

Michal Valčo

MODERÁTOR

František Korečko

Mnohí ľudia, sa ma pýtajú: Prečo sme sa podujali na takúto riskantnú akciu? Na čej strane vlastne stojíme? Komu touto diskusiou chceme pomôcť? V týchto otázkach cítim intenzívne nutkanie zaradiť človeka: „Si so mnou alebo si proti mne?“ Prítom v podvedomí drieme nevyslovené presvedčenie, že Boh je práve na tej našej strane.

Pri takomto postoji nie je priestor na diskusiu. Pri takomto postoji nie je priestor na pokánie. Pri takomto postoji nie je miesto na obnovu a rast. V texte Joz 5, 13 –14 čítame, že Józua padol na tvár k zemi, klaňal sa a povedal: „Čo chce povedať pán svojmu služobníkovi?“ Nikto z nás nedisponuje Pravdou. Každý z nás je služobníkom Pravdy. Pravdy, ktorá sa stala telom v Ježišovi Kristovi. Toto poznanie ako jediné nás môže oslobodiť k pokore, k pokornému počúvaniu názoru toho druhého. Otázkou teda nie je, kto je so mnou a kto je proti mne. Otázkou je, či klačím pred Kristom a pýtam sa Ho slovami: Čo chce povedať môj Pán svojmu služobníkovi? Možno aj cez názory mojich oponentov.

Prečo sa Biblická škola podujala na takúto riskantnú úlohu? Lebo **ak existuje nádej, že sa v cirkvi utvorí otvorené a prítom slušné fórum pre zodpovednú debatu o problémoch, ktoré nás ťažia, sme povinní dúfať, sme povinní konať.** Cieľom tejto diskusie nebolo vyriešiť všet-

ky problémy, ani vysloviť súdy nad zlyhaniami toho-ktorého partnera v dialógu. Naším cieľom bolo vytvoriť bezpečný priestor, kde môžu zaznieť rôzne, aj diametrálne odlišné stanoviská bez osobného osočovania a znevažovania. Predpokladom je, že debata v bezpečnom priestore pomôže pri kryštalizácii názorov, umožní, aby zazneli tie najlepšie argumenty z oboch strán, a vytvorí možnosť, aby sa o týchto argumentoch dozvedela čo najširšia evanjelická verejnosť.

Osobne som rád, že na tejto diskusii mohlo zaznieť svedectvo pána farára Hroboňa staršieho. Jeho slová: *Mladí sa málo pýtajú...* znejú pre nás ako výkričník. Málo sa pýtame, málo tomu rozumieme, a preto sa vieme len „slabo“ orientovať v spleťtých problémoch súčasnosti. A to je škoda...

Ale na tejto verejnej diskusii priestor na otázky bol a padlo ich veľmi mnoho. Treba povedať, že aj reakcie/odpovede boli podnetné. Najmä pre ľudí, ktorí o onej dobe až tak mnoho nevedia. No myslím, že aj pre tých, ktorí vedia, ale sa hanbia, prípadne sa cítia nedocenení, bezradní, demotivovaní. Ponúkame pár myšlienok pána farára Jána Bohdana Hroboňa, ktoré s mnohými ďalšími odzneli na verejnej diskusii a ktoré možno v istom zmysle vnímať aj ako jeho odkaz pre cirkev dneška, ktorá nechce stratiť nádej pre zajtrajšok...

...Chápem toto nevyrovnanie sa s minulosťou ako brzdu pre ďalší rozvoj cirkvi. ...Túto úlohu chápem ako priamy Boží príkaz, odporovaný z Božieho zjavenia v dejinách. V Biblii je jasne napísané: Toto budete hovoriť svojim deťom. ...A ak im my nebudeme vedieť kvalifikovane odpovedať, tak to bude – skoro by som povedal – hriech.

...Ak to (svoju minulosť) nebudeme vedieť objektívne zhodnotiť, tak to znamená, že cirkev stratila schopnosť prorocky vidieť minulosť.

...(Izraelský) národ bol všelijaký, aj tí jeho vodcovia. Ale jedno im nechýbalo – posadnutosť pravdou. Je možné spraviť tisícpäťsto zlyhaní, ale ak nie sme ochotní s tým vyjsť na svetlo, činiť pokánie, teda nie sme posadnutí pravdou, chýba nám potom jeden podstatný znak, ktorý oprávňuje cirkev k životu.

...Pamätám sa, ako Českobratská cirkev evanjelická ležala v žalúdku mnohých našich oficiálnych predstaviteľov, napríklad pána biskupa Michalku. Oni nemohli počuť o tejto cirkvi. My sme im hovorili: Pozrite sa, v Čechách je vydaná už Biblia, biblický slovník, konkordancia, vydávajú sa komentáre, žijeme z českej teologickej literatúry,

dajú sa tam čítať teologické časopisy, prečo to nemáme my? Sme predsa väčšia cirkev. Na to boli hrozne hákliví, a keď niekto spomenul Hromádku, ako že je zaslužilejší ako niektorí z nás, a tak ďalej, tak to bolo veľmi zlé.

...Českobratská cirkev bola istý čas u nás postavená na roveň západonemeckých cirkví. Seniori nás ústne informovali o tom, že každú návštevu českobratského farára na fare musíme hlásiť na okrese. Že sa nesmieme ako farári oficiálne zúčastniť nijakého podujatia Českobratskej cirkvi evanjelickej, ani ju odporúčať našim veriacim. Ja som to počul na vlastné uši, ale taký dokument neexistuje, boli to ústne pokyny. Takže aj pre tieto veci je ťažko skutočne objektívne zhodnotiť situáciu. Nikto sa za to doteraz neospravedlnil. Boli tu snahy nejako činiť pokánie, ale všetky sa skončili v koši...

...Chcel by som len zopakovať, že je kopa ľudí, ktorí sú do toho zainteresovaní, o ktorých by možno vyšla najavo pravda, že za

ich účinkovania sa toto a toto robilo. A my chceme byť takí falošní bratia, všetko len pekne-krásne zakrývať, radšej sa urobíme sprostí a nenapišeme nič. Ale samozrejme doplácame na to, lebo je to brzdou celého vývoja cirkvi.

...Najviac ma trápi to, že v našej cirkvi sa nevytvorili ilegálne štruktúry. Naša cirkev na to nemala, a preto sa domnievam, že zlyhala. ...Neurobil to nikto. A my farári taktiež nie. Myslel som si i ja, že som užitočný tam v zbere, ale naším zlyhaním bolo, že sme často mlčali, keď sme mali hovoriť. ...Bol som svedkom, keď 200 farárov – biskupi, seniori počúvali nehorázne reči zo strany a vlády, a nikto nič nepovedal. Skoro som si myslel, že spadnem pod stôl. To bolo zlyhanie...

...Myslím si, že by tu mala vzniknúť neformálna, neoficiálna skupina, ktorá by preto, že jej to leží na srdci, nejaký takýto program sformulovala, či už to bude niekto akceptovať alebo nie. Poznačil som si tu pár vecí. Môžem to dať organizátorom tohto stretnutia, ktorých odvalu si vážim. Ide o všetky odvetvia práve ECAV. Mám ich tu spomenutých 9 a každé odvetvie bolo za 40-ročnej vlády ateistického režimu zdeformované. Ide o tieto odvetvia cirkevno-zborovej práce v evanjelickej cirkvi a. v.:

1. Duchovný a bohoslužobný život v cirkvi, evanjelizácia, misia.
2. Hospodárenie.
3. Organizácia všetkých stupňov riadiacej práce v cirkvi a v cirkevných zboroch.
4. Duchovní. ZED, obnovenie dôvery, disciplína, spolupráca a spolupracovníci.
5. Laickí spolupracovníci v cirkvi, zvlášť presbyterstvá. ZEI a iné laické štruktúry a hnutia.
6. Diakonia.
7. Školstvo.
8. Cirkevná tlač a Transcius.
9. Teologická fakulta.

Každé naznačené odvetvie bolo za štyridsaťročnej vlády ateistického režimu deformované. Túto deformáciu treba v každom bode čo najpresnejšie opísať. Bolo by to také pokánie, povedzme reflexia samých seba. Po-

tom treba definovať situáciu, v ktorej sa nachádzame dnes. Tam by nemali chýbať dôvody, prečo je situácia krízová a ako mohli dôjsť k takej veľkej nedôvere povedzme medzi organizáciou farárov a vedením cirkvi, nedôvere, aká tu nebola ani za bývalého režimu. A v každom bode uviesť konkrétne, ako to chceme ďalej v cirkvi robiť, ak vieme, čo chceme robiť a či sa vieme na tom zjednotiť.

Myslím si, že by to mali robiť dobrovoľníci, ktorí sa môžu prihlásiť na tomto stretnutí. Výsledky tejto skupiny uverejniť, predebatovať, preniesť na senioráty, do grémií atď. A pomaly z toho vypracovať záväzný systematický program, dobrý pre túto cirkev a nové vedenie, ktoré má byť tak či tak na budúci rok zvolené...

Myslím, že by sme mali ukázať, že je v našej cirkvi ešte dosť ľudí, ktorí sa dokážu

s týmito problémami vysporiadať veľmi slušným spôsobom...

(Prepis zvukového záznamu pripravila Janka Madudová

Prepis celej diskusie nájdete na stránke biblickej školy: www.bsmt.sk;

v prípade záujmu je k dispozícii aj zvuková nahrávka.)

MICHAL VALČO

Biblická škola vyzýva dobrovoľníkov na spoluprácu pri príprave analyticko-programového dokumentu Evanjelickej cirkvi a. n. na Slovensku.

Ján Bohdan Hroboň túžil napísať knihu – posolstvo mladým i budúcim generáciám o bývalom režime, knihu pokánia i prebudenia, knihu návratov k Ježišovi Kristovi.

Plachý vták Fénix

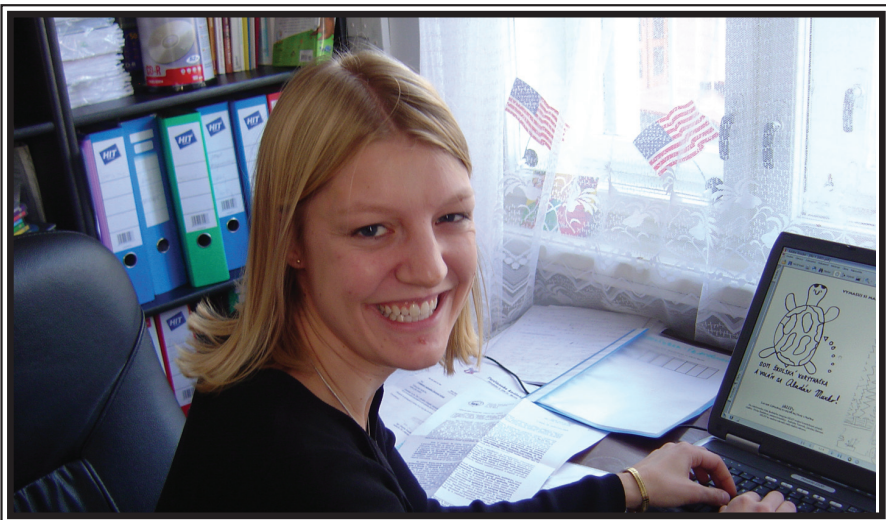
MILAN RÚFUS

Popolček na hlavách.
Roky ho nasypali.
Chladí i hreje,
skrýva pahrebu.

Vyskoč z nej plamienok,
nech budeš aký malý.
Skôr než tú pahrebu priveľmi zahrebu.

Vstávanie z popola je krásne,
ale ťažké.
Nie každý je hneď slávik v bodľačí.
No i tak –
odkážte radosti, smiechu, láske,
že sú v nás, stále tam.
A dýchnuť postačí,
aby sa ohník vzňal.

„Nie veľký, malý nie,
tak trochu, aby hrial..“

Volám sa Sonja Paulson

a v tomto školskom roku vyučujem angličtinu na Evanjelickej základnej škole v Martine. Mám 22 rokov a na vysokej škole Saint Olaf College v Northfielde v Minnesote som študovala angličtinu. Svoje štúdium som ukončila v máji s titulom bakalár. Pôvodne pochádzam z mesta Grand Forks v Severnej Dakote, ktoré je trochu menšie ako Martin a od kanadských hraníc je vzdialené asi na hodinu cesty autom. Vo voľnom čase rada čítam romány, rada cvičím (posilňovanie, jogging, lyžovanie) a pišem. Teším sa, keď môžem tráviť čas so svojimi priateľmi a rodinou, hlavne keď je to spojené s dobrým jedlom.

Mám dvoch bratov – Todda, ktorý je starší a má 24 rokov, a Briana, ktorý je mladší a má 20 rokov. Môj otec Rolf je internista a špecializuje sa na vaskulárne choroby. Moja mama Linda pracovala po skončení školy ako sestra, ale keď si s mojím otcom založili rodinu, prestala pracovať. Vo svojom voľnom čase rada pomáha v našom zbere a v miestnom múzeu. Moji rodičia by ma v máji budúceho roku radi navštívili a som si istá, že sa s mnohými z vás radi stretnú! Na Slovensko som prišla ako dobrovoľníčka cez organizáciu evanjelickej cirkvi pre mladých Američanov v rámci programu Global Mission (Celosvetová misia). Väčšinu potrebnej finančnej podpory pre môj pobyt na Slovensku som získala od svojho domáceho zboru United Lutheran Church. Členovia zboru, ako aj farári moju službu veľmi podporujú a zaujímajú sa o ňu. Môj príchod na Slovensko a moje pôsobenie v Martine sú skutočne spoločným projektom celého zboru. Napríklad deti z besiedky by chceli pre školu zhromaždiť knihy a učebné materiály. Okrem toho je veľkou časťou mojej misie aj to, aby som sa čo najviac dozvedela o živote na Slovensku a aby som o ňom potom mohla doma rozprávať. Ak by ste mali záujem podeliť sa so mnou o svoje osobné príbehy, veľmi rada by som si ich vypočula.

Chcela by som sa vám všetkým podakovať za trpezlivosť s mojou zlou slovenčinou. Dúfam, že sa ju počas roka lepšie naučím. Od začiatku bol ku mne každý veľmi milý a pohostinný. *Ďakujem vám, že ste ma prijali medzi seba! Milost a pokoj vám!*

Sonja.

POZDRAVUJEME NÁŠHO MILÉHO BRATA

Nášo drahého priateľa, prof. MUDr. RNDr. Rudolfa Pullmanna, PhD. mnohí z nás poznajú nielen z Jesseniovej lekárskej fakulty UK a z Martinskej fakultnej nemocnice, ale aj z rôznych kresťanských podujatí organizovaných Združením evanjelickej inteligencie, Evanjelicým a. v. cirkevným zborom alebo Biblickou školou v Martine. Náš pán profesor, veriaci kresťan-katolík, milý náš brat, vždy, keď mu to čas a zdravie dovoľujú, rád prispieva svojimi vedeckými poznatkami a prednáškami k dobrej úrovni našich podujatí. Všetci sme sa potešili, keď bol zasluženou vyznamenaný 11. 11. 2005 – na sv. Martina – Cenou primátora mesta Martin. Pri príležitosti tohto vyznamenania sme si mohli o ňom prečítať, že je absolventom Lekárskej i Prírodovedeckej fakulty Univerzity Komenského a zakladateľom prvého Ústavu klinickej biochémie na Slovensku – ako vysokoškolskej inštitúcie. Je autorom, resp. spoluautorom 13 monografií. Publikoval 220 vedeckých prác, 250 abstraktov. Je členom odborných spoločností klinickej biochémie v Spojených štátoch amerických, v Nemecku a vo Veľkej Británii. Okrem toho je čestným členom Poľskej spoločnosti laboratórnej diagnostiky. Takisto je aj členom

Ústrednej etickej komisie pri Ministerstve zdravotníctva SR a členom Etickej komisie pri Rade Európy za SR. V oblasti kvality zdravotnej starostlivosti je členom výboru pre akreditáciu v zdravotníctve pri Slovenskej národnej akreditačnej službe. Výsledky jeho vedeckej činnosti a na ne nadväzujúce prednášky pre študentov lekárskej fakulty a na rôznych kongresoch, konferenciách, ale aj koncepčné návrhy na pracovných seminároch sú nesmierne cenné, inšpirujúce. Osobnosť pána profesora vyžaruje pokoj, ktorý sa opiera o úprimnú vieru v Boha a lásku k bližnému. Jeho ochota nezištne pomôcť, a to mnohým z nás, je priznateľná. Charakter nášho priateľa dokrešľuje skromnosť. Svedčí o tom aj jeho odpoveď pri príležitosti ocenenia, keď povedal: *Priznám sa úprimne, netúžim po nejakej chvále, ani po nejakom zverejňovaní zásluh. Ja si myslím, že to má byť kdesi v človeku, v jeho vnútri. Aby sa mohlo povedať – no, snažil sa, a možno to aj niekomu prinieslo ošoh.*

Rešpektujeme jeho skromnosť a namiesto ďalších slov o ňom, vyberáme z jeho mnohých prednášok upozornenia adresované nielen nám, ale aj mnohým ďalším. Pán pro-

fosor nájstojčivo pripomína nielen významné zmeny v živote človeka, ktoré s využitím nových vedeckých objavov Pán Boh ponúka človeku, ale poukazuje aj na nebezpečenstvá, ktoré vyplývajú z ich neuváženého využitia: Veda nám dáva určité nástroje na to, aby človek menil svet, a človek v priebehu dejín svet aj zmenil a neustále mení. Je to však spojené s mnohými problémami. Z celého veľkého spektra činností v posledných desaťročiach majú čoraz väčší význam molekulárno-biologické technológie. Veda nám však poskytuje nástroje aj k tomu, aby sme zmenili seba samých, čo je nevyhnutnosťou. Ale nedáva nám impulzy, aby sme tieto reflexie a zmeny sami na seba a sebou uskutočnili, a to po dôkladnom spoznaní seba samých. Zmeny môžeme urobiť len my sami. Veda/vedci nevidia zdvihnutý Boží prst. Ani ho vidieť nechcú. Až príliš často chcú byť múdrejší, ako sám Stvoriteľ! Preto aj s vedou a vedcami treba často a poriadne zatrasť. Niekedy by sa o to mala pokúsiť celá spoločnosť. Ale ľudia k tomu nikto neprinúti – väčšina si ani vôbec neuvedomuje veľké (dokonca až katastrofické) nebezpečenstvo, ktoré hrozí zo zneužitia biotechnológií. Rizikových oblastí je veľa, ale najvýznamnejšie by sa dali definovať ako problém bioterizmu, génové manipulácie a modulácie (napr. geneticky zmenené potraviny), aplikácia poznatkov na reprodukčné cykly buniek, tkanív a orgánov t. j. klonovanie a problémy s tzv. kmeňovými bunkami. Pokiaľ prvé dve oblasti môžu „interferovať“ kedykoľvek v priebehu života, posledná oblasť sa týka hlavne obdobia začiatkov (ale aj konca) života.

Vážime si práve takéto postoje a vyznania u veriaciach vedeckých pracovníkov. Tým viac, ak vychádzajú priamo zo srdca a z prežitých veľmi ťažkých skúseností, v jeho osobnom prípade z prekonania ťažkého infarktu. V tejto súvislosti hovorí:

Všetci sme jedineční. Tá jedinečnosť má určitý význam. Dokladám to na vlastnej životnej kalvárii – mnohí o tom vedia. Bol som klinicky mŕtvny. Keď som sa prebral a povedali mi, čo so mnou bolo, zamyslel som sa,

všetko zhodnotil a povedal som si: Pán Boh sa správal ku mne tak, akoby som bol jediný na svete, ako keby On nič iné na starosti nemal, len sa o mňa staral. Určite má so mnou ešte svoje úmysly a ja ich musím splniť. A dodáva - Pán Boh sa pritom skutočne správa tak, akoby sme my boli jedinými na svete. Jeho individuálny vzťah ku každému z nás je ozaj taký. A v tom je tá jedinečnosť – aj náš vzťah k Pánu Bohu, je jedinečný, či ide o veriaceho alebo neveriaceho. To je proste niečo nepopierateľného. Ale mnohí ľudia, hoci nie sú hluchí, ani slepí, predsa nemajú cit, nechcú poznávať to, čo prináša srderná veda, nechcú vidieť a počúvať – aj srdcom.

Práve molekulárna biológia a molekulárna genetika nám do určitej miery dávajú pochopiť to biblické: Čo ste jednému z najmenších učinili, mne ste učinili. Pretože genetika hovorí: Ja som čosi zdedil, ja odovzdávam čosi, nejakú informáciu. A tá obrovská zodpovednosť, čo s tým súvisí! To je jedným smerom. Na druhej strane, človek svojou činnosťou vytvára prostredie, environment, ktorý môže spätne pôsobiť na expresiu príslušného génu. Číže je to tá globalizácia. Tá vzájomná interakcia ľudí a prostredia. A potom do ďalších a ďalších ľudských generácií.

Pán profesor vykonáva svoje dielo s úprimnou láskou. Ako zakladateľ prvého Ústavu klinickej biochémie na Slovensku túži tento „svoj“ ústav ešte akreditovať podľa medzinárodných noriem nezávislou organizáciou a odovzdať ho v tom najlepšom stave svojmu nástupcovi. Je to náročná práca, ktorá si vyžaduje aj určité investície. A to v súčasnej situácii, v akej sa nachádza naše zdravotníctvo a školstvo, nie je jednoduché.

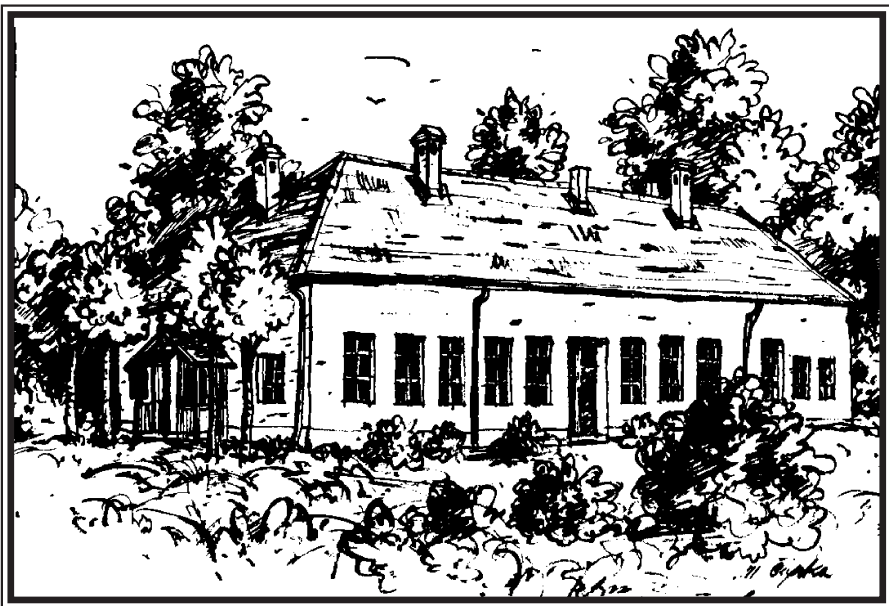
Dakujeme Pánu Bohu za úprimné priateľstvo, ktorým nás vážený pán profesor obdaroval. Zároveň mu s celého srdca prajeme, aby sa mu s Božou pomocou splnila nielen túžba získať akreditáciu Ústavu klinickej biochémie, ale aby mohol naplniť aj ďalšie sny, túžby a osobitne úlohy, ktoré má preňho pripravené Hospodin.

Úprimné poďakovanie prof. MUDr. RNDr. Rudolfovi Pullmannovi, PhD.
od martinského evanjelického zboru, Biblickej školy
a členov Združenia evanjelickej inteligencie

Kapitola z dejín obnovenej budovy Nižšieho slovenského evanjelického patronátneho gymnázia na Memorandovom námestí v Martine

Nuž hej, vari na tých tenisových partiách sa stalo, že sa tí naši dvaja mladí ľudia pekne zblížili a jedného večera, po mnohých mesiacoch, dostali sme zrazu veľmi slávnostnú a mnoho znamenajúcu návštevu. Práve som si pripravoval školské úlohy na druhý deň, keď v predizbe zazneli hlasy a služobná otvorila dvere pred troma sviatočne vyobliekanými hosťami. Ako by to bolo ešte len včera a už je to vari aj štyridsať rokov... I vidím vstupovať dnu drahú pani Šoltésovú, ako sa na nás všetkých ticho usmeje a jej veľké, tmavé oči sú plné jasu. Celá je v čiernom a na hlave nesie čierny klobúk s horou vtáčích krídel, ako to bolo vtedy v móde. Za ňou sa objavil s drobnými krôčkami starý pán Šoltés, tiež v čiernom a jeho krotké, krátkozraké očka spočinuli na nás ako by v rozpakoch. V záležitosti, ktorá sa mala teraz rozvíňať, rozhodne nebude mať hlavné slovo, nie je na také veci zvyknutý a chýba mu aj výrečnosť, lenže pri jeho dobrotivom srdci na tom vôbec nezáleží. A hľa, už prekročila prah aj

ústredná postava celej tejto scény, ich syn, Dr. Ivan Šoltés. Je trochu bledý, iba na lícach mu kvitnú ruže a oči mu svietia ako lampáše, ale je ozaj krásny elegantný a ušľachtilo sa pohybuje. Ach, tie ruže na lícach, vtedy sme ešte nevedeli, čo znamenajú a aký zlovestný význam má aj ten horúčny lesk jeho očí...

Tak je, prišli na pytačky a moja matka ich víta s dojmavou rozochvenosťou, veď je to aj pre ňu veľká chvíľa. Sestra, tá zasa stojí s trochu sklonenou hlavou, je veľmi vážna, ale keď sa stretne jej pohľad s očami nastávajúceho snúbenca, je v ňom mnoho vrúcnosti a veselosti. Áno, tak sa to patrí. Nuž a potom všetci piati zmizli v susednej izbe, prenechajúc ma môjím školským ulohám a môjmu veľkému udiveniu, čo to, preboha, všetko znamená...

A o päť rokov na to je sobáš, lenže taký smutný, že celé mesto si stiera slzy s líc. Veru, veru, ženích na smrteľnej posteli a kňaz, ktorý ich oddáva, prináša súčasne aj poslednú útechu a sám si nestačí osušovať oči, lebo tu miesto nového života prichádza len zánik, smrť...

*

Po takom krutom údere ťažko sa spamätať. Havranie vlasy tety Eleny (tak sme potom nazývali pani Šoltésovú) celkom zosiveli, krátka postava pána Šoltésa sa ešte viac zrazila a teraz tu ostali ako dve osamelé vrby v pustom poli, všetko vymrelo okolo nich, všetko sa vyťahovalo do nenávratna, ostala iba mladá, veľmi smutná nevesta, – nuž prečo by nemohli bývať s ňou pod jednou strechou?

To bola teda príčina, prečo sa jedného dňa nasťahovali do zadného bytu starej gymnaziálnej budovy starí manželia Šoltésovci.

Ešte predtým bývali tam Mitrovskovci, tiež starí, vlúdni ľudia, rodičia majstra Milana Mitrovského, ktorý v tom čase v Taliansku trávil svoje bohaté roky a do Martina chodieval len s časom na čas. Mitrovskovci pochádzali pôvodne z Moravy, ako chudobná vetva starého grófskeho rodu Mitrovských, no neužívali nijaký šľachtický titul, azda pre skromné, negrófske, pritom však veľmi čestné a v našom slovenskom živote mimoriadne významné povolanie. Starý pán Mitrovský, vysoký, štíhly, dôstojne vystupujúci džentlmen, bol totiž typografom a neskôr faktorom v našej martinskej knižtlačiarňi a tešil sa veľkej vážnosti nielen u svojich kolegov, ale aj mimo svojho pôsobiska. Pani Mitrovská zasa statná, vážna dáma, svojimi tichými spôsobmi už zďaleka prezrádzala starý zemiansky pôvod, lebo pochádzala zo starobylého turčianskeho rodu thomkovského a jej syn, akademický maliar Milan Mitrovský, keď chvíľami zamenil štetec s perom, vo svojej literárnej značke používal aj iniciálku tohto mena.

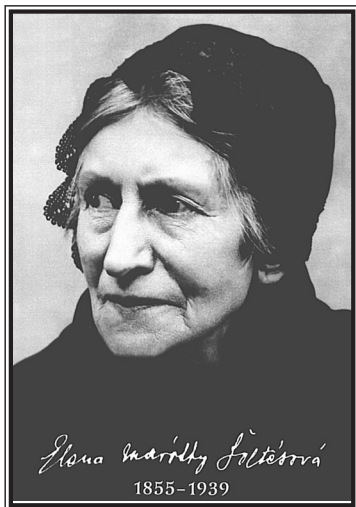
Nuž sem sa nasťahovali Šoltésovci, najprv však predali svoj pekný dom na hlavnom námestí i s obchodom v ňom. Ako by aj mohli prebývať v miestach, kde im na každom kroku všetko pripomínalo navždy stratených najdrahších. Pravda, veľmi statočne znášali i posledný krutý úder (pred mnohými rokmi im zomrela dcérka), ale žiť v tom dome i naďalej, to by bolo bývalo nad ich sily.

Bol to veľmi tichý, od sveta odlúčený byt, rozveseľovala ho len pekná, priestranná záhradka pred ním, hneď za ňou sa však týčili do výšky pošmúrne, vysoké múry väznice okresného súdu...

V neskorších rokoch častejšie sa pritrafilo, že som sa vracal domov aj o polnoci, teda v „hodine duchov“. Len raz som sa poriadne naľakal, a to bolo, keď po odchode starého pána profesora ešte nik nebýval v prednom, pôvodne sokolíkovskom byte. Celkom prázdny, tmavý, opustený, mnohoizbový byt so zunivou chodbou uprostred, iba v jednej izbe sa nachádzala ešte stará gymnaziálna knihovňa s veľmi cennými výtlačkami – neviem, kde je teraz – potom aj predpotopné fyzikálne laboratórium, zaprášená zbierka nerastov, niekoľko vypchatých vtákov a podobné školské haraburdie. Tá knihovňa ma už dávno lákala, menovite som mal záľusk podívať sa na starý nemecký lexikón z časov francúzskej revolúcie a bol tam aj pek-

ný počet zachovaných matičných vydání, jedným slovom dostal som neodolateľnú chuť vniknúť dnu a prehrňať sa v knižnici až do večera. A nebolo ani vôbec ťažké dostať sa do nej, stačilo vtlčiť uzavreté okno, hľadiac do záhrady, a už som bol s tlčúcim srdcom dnu, uprostred všetkej tej zaprášenej nádhery. Aby ma nik nevidel pri tomto nedovolenom podniku, pevne som privrel aj okno, čo bolo ostatne celkom zbytočné, lebo ktože by sa zatáral sem, do tejto opustenej záhradky. Potom som ticho otvoril dvere na chodbu, tam som sa opatrne poobzeral, čo bolo už celkom smiešne, veď od vysťahovania sa pána profesora Sokolíka ešte nik nevkročil do bytu – a vtedy sa to stalo. S hrôzou som totiž videl, ako sa dokorán otvorené dvere na kuchyni bez viditeľnej príčiny s ohlušujúcim rachotom začapli až sa celý dom v základoch otriasol. Ľudia drahí, mali ste ma vidieť, s akým nenapodobiteľným chvatom som vyskočil von oknom a utekal domov... Od toho času celkom prestal môj záujem o knižnicu v „začarovanom“ byte.

*

Pred chvíľou som bol spomenul väznicu okresného súdu.

Túto väznicu postavili, myslím, ešte v časoch reštaurovania matičnej budovy do kúta matičného dvora a obohнали ju vysokým múrom, aby sa väzni nemohli dostať z väzenského dvorca von na slobodu. Žalárnikom a či už väzenským dozorcóm bol vtedy istý Púchy, vysoký, kostnatý človek, presne taký, ako si predstavujeme žalárnikov. Nuž jedného dňa stalo sa tomuto Púchemu, že sa mu preškríbal cez múr akýsi chudák väzeň, čo pilil drevo na dvore a z múra skočil rovnými nohami do „Šoltése“ záhrady, odkiaľ už nebolo ďaleko do poľí. Isteže, nemal na svedomí nijaký strašný, neodčiniteľný zločin, keď ho súdil len okresný súd, možnože to bola len nejaká hlúposť, akaj sa môže dopustiť i celkom poriadny človek – povedzme: pobije sa a niekoho pritom tak trošku prizabije – ale už ho asi omrzelo neprestajne píliť erárne drevo, ješť každý deň zapraženu polievku, alebo azda i zatúžil po niekom, ktohovie. Proste praštil pilkou o zem, nebudaj aj zabohoval, vyskriabal sa na vysokú hromadu palivového dreva, ktorú mal všetku popíliť, odtiaľ skočil na múr a už sa cítil, nešťastník, na slobode.

Nebyť toho kriku a poplachu, ktorý sa po jeho úteku okamžite strhol na väzenskom dvore, azda by si bol aj rozumnejšie počínal, ale práve to revanie mu celkom poplietlo hlavu a miesto toho, aby sa preškríbal do našej záhrady a odtiaľ von do otvorených poľí, kde mohol krásne zmiznúť za hociakým humnom, vliezol do otvoreného okna šoltésovského bytu a pritom si nevšimol, že jeho žalárnik, pán Púchy totiž, stojí na tej istej hromade dreva, z ktorej sa bol vydriapal na múrik, a odtiaľ s vyvalenými očami pozoruje jeho hlúpe počínanie.

Hej, a tam dnu v izbe sa našiel zoči-voči šedovlasej staršej dáme, ktorá sedela za skromným písacím stolíkom a odtiaľ sa s vyťahnutými obrvami udívane naňho dívala. V jej očiach však nebolo ani trošku strachu, a to ho ešte viac pomiatlo. Len si predstavte, človek je na úteku zo žalára, v zlovestných väzenských šatoch vnikne do cudzieho bytu, jeho obyvatelia by mali jačať, prípadne i zamdlievať od strachu a táto drobná pani s perom v ruke celkom pokojne skladá cviker z nosa a s akousi veselostou si ho primeriava. Ach, ani trošička sa ho ne-naľakala, pravdepodobne hneď pochopila, čo sa stalo a možno vedela aj viac ako on, lebo sa

nahla k oknu, pri ktorom sedela, a chvíľku sa dívala do záhrady. Čože mohol vedieť, že stojí pred ženou, ktorá prekonala už toľko v živote, že nič viac ju nemôže vydesiť. A teraz dokonca vstala aj ona, nie aby ušla, ale aby ho pritiahla k oknu, a on ju slepo nasledoval.

– Vidíte, – hovorí dáma trošku rozmarným hlasom – spravili ste veľkú chybu, že ste neutekali ďalej, pán Púchy vás videl a ide rovno sem.

Tak aj bolo. Pán Púchy, s karabínou v ruke, pokojne si kráčal záhradou k verandičke a už aj stál pred nešťastníkom, ktorý bezmocne rozhodil rukami a dal sa pokojne odvieš, aby ďalej pokračoval v pílení erárneho dreva.

*

Z času na čas prichádzali z Dobronivej (vlastne dnes už Dobrá Niva) a aj z Pešti návštevy, tu i tam zavítali na krátko posedenie a pobesedovanie aj martinskí priatelia, prípadne priateľky, ale ináč bývalo u Šoltésocov veľmi ticho. Starý pán, vždy ťažšie sa pohybujúci, najradšej sedával v kresielku pri okne a tam si podriemkaval – čo iného mal, chudák, robiť. A teta Elena, keď nepripravovala jedenie v kuchyni, alebo neupratovala byt, v čom bývala veľmi pedantná a všetko si sama robila, sedela za svojím písacím stolíkom a pracovala. Tam ste ju vždy mohli nájsť.

Len si, preboha, nepredstavte nejaký skutočný písací stôl, aký má dnes doma skoro každý, kto sa pokladá čo len trošku za intelektuála, tobôž za chlapíka od pera, bez neho by nemohol azda ani jestvovať. Písací stôl Eleny Maróthy-Šoltésovej bol len takým nepatrným, dvojnohým stolíkom, uprostred s malým fiocokom pre šicie potreby. Také stolíky uvidíte miestami ešte aj dnes u starých manželov; obvykle stávali v spálnach pri okne, prikrýté ozdobnými dečkami a slúžili na to, aby sa panie domu v hodinách popoludňajšieho odpočinku za ne posadili a tam usilovne háčkovali alebo vyšívali. Nuž tento skromný stolíček predstavoval pracovisko najväčšej slovenskej spisovateľky, na ňom redigovala teta Elena Živenu, na ňom sa trápila s korektúrami, na ňom vybavovala rozsiahlu redakčnú korešpondenciu a na ňom napísala všetky svoje diela, končiac „Mojimi deťmi“... Tu sedávala v tichej jeseni svojho utrpenia plného života a kým si jej manžel podriemkaval pri vernom čítaní Národných novín v kresielku u vedľajšieho okna a pomaľu sa už chystal do hrobu, teta Elena s naklonenou hlavou a s cvikermom na nose riadok za riadkom kládla na starostlivo rozrezaný makulatúrny papier svoje myšlienky, obdivuhodne jemné city a zdedené, i vyzozorované životné múdrosti a vôbec všetko, čo krásne a ušľachtilé vyrástlo v jej hlbokých duševných pochodoch.

A pri tom všetkom stačila byť aj príkladnou, široko-ďaleko rozhlásenou gazdinou. Toľko receptov na všemožné veci mala azda už len jej najmilšia priateľka Terézia Vansová, lenže tú sme málokedy vidávali v Martine. Napríklad, jej ríbezľové vína mali slávnu povest, hovorievalo sa o nich s najväčším rešpektom a chutnali ako najfajnovjšia tokajčina. Také ríbezľové vína, ktoré mali už celkom tmavú farbu, boli hladké ako olej. Lenže dnes ich už vari nikde ne-nájdete ...

Taká bola drobnučká, slabučká naša drahá teta Elena, keď ju už celkom opúšťali sily a zatúžila po večnom odpočinku po boku svojich drahých, ktorí ju všetci predišli v páti na martinský cintorín. Avšak až do samého konca horel v nej veľký, mocný duch a s jej náhrobku hovorí k vám apoštol Pavol slová, s ktorými sa bol obrátil na všetky kresťanské duše: „Umrli ste a život váš skrytý je s Kristom v Bohu.“

Ivan Hrušovský
 Ťryvky z diela
 Starý Martin v živote a v ľudoch

BRATIA MUDROŇOVCI

— PRÁVNICI V SLUŽBÁCH NÁRODA

*Michal bol obrancom predstaviteľov slovenského národného hnutia
a slovenských inštitúcií.*

*Považovaný je za jedného z najvýznamnejších predstaviteľov
ev. cirkvi na Slovensku v 19. storočí.*

Bol inšpektorom nitrianskeho seniorátu a notárom preddunajského dištriktu.

*Pavol bol dozorcom martinského evanjelického zboru
a turčianskeho i nitrianskeho seniorátu.*

*V dôsledku statočných postojov a nekompromisných obrán
práv slovenských evanjelikov*

bol cirkevnou vrchnosťou zbavený všetkých funkcií v evanjelickej cirkvi.

Nestáva sa často, aby sa dvaja bratia blízenci, podobajúci sa fyzicky ako „vajce vajcu“, zhodli aj v otázkach povolania a politických názorov. Mudroňovci – Pavol a Michal – boli príkladom. Na svet prišli 7. 12. 1835 pred stosedemdesiatimi rokmi v Čabradskom Vrbovku v Hontianskej stolici, kde ich otec Michal v tom čase pôsobil ako evanjelický učiteľ. Michal predbehol Pavla o niekoľko minút. Obaja študovali na ev. gymnáziách v Banskej Štiavnici, Sarvaši a v Bratislave, potom právo na právnickej akadémii v Bratislave a na univerzite vo Viedni.

Michal dosiahol titul doktora práv v roku 1859 na budapeštianskej univerzite. Usadil sa v Bratislave, kde sa vypracoval na popredného a vyhľadávaného advokáta. Často obhajoval slo-

venských národovcov v národných a tlačových procesoch a roľníkov a želiarov v urbárskych pravotách. Stal sa vedúcou osobnosťou národného života v Bratislave, podporoval hlavne slovenských študentov a sprostredkával kontakt bratislavských Slovákov s martinským centrom. V roku 1861 patril k spoluorganizátorom a zapisovateľom Memorandového zhromaždenia, zvolili ho za člena Stáleho národného výboru a memorandovej delegácie do Viedne, v roku 1863 sa zúčastnil na založení Matice slovenskej, stal sa jej právnym zástupcom a neskôr založil jej „jednatelstvo“ v Bratislave. Pôsobil aj ako popredný funkcionár Slovenskej národnej strany, zúčastnil sa na tvorbe jej závažných i programových dokumentov a viackrát neúspešne kandidoval vo vo-

Pavol Mudroň

Ibách do uhorského snemu. Spolu pracoval aj s predstaviteľmi robotníckeho hnutia. V súvislosti s národnou, právnickou a politickou prácou sa venoval aj publicistickej činnosti, prispieval najmä do Pešťbudínskych vedomostí a Národných novín a napísal dve politické brožúry, ktoré vydal v maďarčine. Jeho advokátska kancelária mala dobré meno a on sám si získal povesť vynikajúceho rečníka. Neraz bránil aj pokrokových maďarských redaktorov a predstaviteľov opozičných síl, ktorí si ho vážili. O tom, ako oceňovali jeho rečnícke schopnosti, kolovali legendy. Keď zomrel, jeho bratislavský kolega I. Simonyi v nekrológu, uverejnenom v bratislavských novinách Westunga-

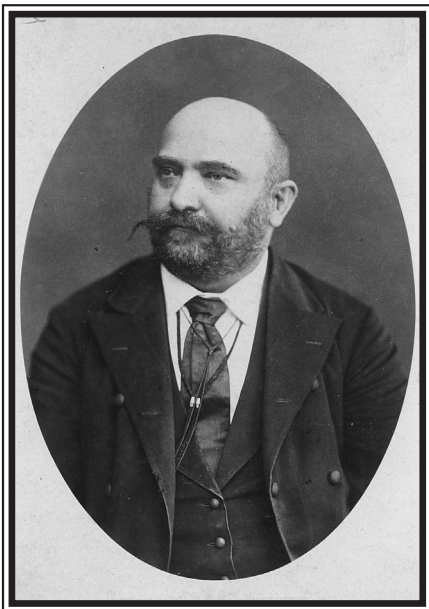
rische Grenzbote, napísal, že bol jedným z najslávnejších uhorských právnikov a z prvých rečníkov v krajine, pritom čestný, zlatého srdca, a nazval ho „*právnym apoštolom uhorských Slovákov*“.

V Bratislave sa Michal oženil s Herminou Siegenfeldovou a mali synov Vladimíra (nar. 1864), Miloša (nar. ?) a Igora (nar. 1876). Na šťastnú mladú rodinu však doľahli finančné starosti. Manželka pochádzala zo starej rakúskej dôstojníckej a šľachtickej rodiny. Ako spomína Michalov prasnovec Pavol Halaša „...*bola prekrásna žena, povahou jemná, nežná, a rodinný život s tromi nadanými chlapcami plynul šťastne, až prišla do toho materiálna pohroma. Manželka mala otca na penzii a dvoch bratov-dôstojníkov, ktorí na reprezentáciu a lumpačky trovili závažné sumy. Manžel nevedel odolať ženiným prosbám, platil všetko, až sa dostal do položenia, že mu hrozil konkurz*“. Pomocnú ruku mu podal brat Pavol, spočiatku len materiálnu, no keď medzitým Michalovi zomrela manželka a sám ťažko ochorel, prijal ho do svojej domácnosti. Poskytol mu opateru a Michal u neho aj 11. 9. 1887 zomrel.

Pavol absolvoval právnickú fakultu vo Viedni v roku 1857. Hneď potom prišiel do Turca, kde pôsobil najprv ako vychovávateľ u Justovcov v Necpaloch, potom ako koncipient u advokáta Šimona Búľovského v Duliciach a v roku 1859 sa usadil v Martine, kde pôsobil ako župný notár, potom na súde a v roku 1862 si založil vlastnú advokátsku kanceláriu. Sídliť v dome Jána Kunaja a mal ju spoločne s Ambrom Piv-

kom. Od príchodu do Martina sa angažoval v národnom hnutí, po rakúsko-maďarskom vyrovnaní v roku 1867 patril k jeho vedúcim osobnostiam a po smrti V. Paulinyho-Tótha sa stal predsedom Slovenskej národnej strany. V roku 1861 sa podieľal na organizovaní Memorandového zhromaždenia, v roku 1863 ho zvolili do výboru Matice slovenskej, začas pôsobil i vo funkcii jej tajomníka, bol iniciátorom založenia spolku Slovenská omladina, zúčastnil sa na oslavách tisícročia príchodu Cyrila a Metoda na Velehrade, v roku 1867 na Slovanskom zjazde v Moskve, v roku 1888 na oslavách 900. výročia pokresťančenia Rusov v Kyjeve, v roku 1898 viedol slovenskú delegáciu na jubilejnú českú krajinskú výstavu do Prahy a začiatkom 20. storočia sa zúčastňoval na Luhačovických poradách Československej jednoty. Podstatnou mierou sa zaslúžil o vytvorenie národného centra v Martine, podieľal sa aj na založení Živeny, martinského evanjelického slovenského gymnázia, kníhtlačiarскеho účastinárskeho spolku, Slovenského spevokolu, Sporiteľne, Tatrabanky i na výstavbe Národného domu. V roku 1895 patril k vedúcim organizátorom Kongresu nemaďarských národov v Uhorsku v Budapešti. V právnickom povolani sa stal známym najmä úspešnými obhajobami roľníkov a obcí v komasačných a urbárskych sporoch, angažoval sa však aj v sporoch o vrátenie zhabaného majetku Matice slovenskej a zastupoval slovenských spisovateľov a politikov v národných a tlačových procesoch. Bol vydavateľom

Michal Mudroň

a vedúcim konzorcia Národných novín a zaslúžil sa o obnovenie Slovenských pohľadov. Aj on uverejňoval politické články v slovenskej tlači, najmä v Národných novinách, a napísal vzácny Vlastný životopis.

V roku 1863 sa oženil s Annou Kašovicovou, dcérou, vlastne už sirotou po martinskom hodinárovi a notárovi Andrejovi Kašovicovi. Dostal sa tak do príbuzenstva s najvýznamnejšími martinskými meštianskymi rodinami. Narodilo sa im šesť detí – Anna Karolína (r. 1864), Ján Bohuslav (r. 1866), Božena Marta (r. 1868), Pavol Michal (r. 1872) Ľudmila Želmíra (r. 1873) a po jej smrti ďalšia Ľudmila Želmíra (r. 1876). Okrem prvej Ľudmily Želmíry zomrel v roku

1875 aj Pavol Michal. Anna Karolína sa vydala za právnik a národnokultúrneho pracovníka Andreja Halašu. Sama vynikla ako ochotníčka herečka aj ako organizátorka ženského hnutia. Ján Bohuslav sa stal právnikom a politikom, Božena Marta, ktorá zanechala stopy v martinskom ochotníckom divadle a kultúrnom živote, zomrela mladá na tuberkulózu a najmladšia Ľudmila Želmíra, ktorá si tiež splnila svoju národnú povinnosť na javisku Slovenského spevokolu, sa vydala za právnik dr. Samuela Slabeycusa, s ktorým žila v Brezne a v Bratislave. V rodine Pavla Mudroňa vyrastali aj synovia zomretého brata Michala. Vladimír sa pripravoval na právnické povolanie, no trpel na následky detskej choroby a svoje povolanie nemohol vykonávať. Jeho brat Igor zomrel v detskom veku niekoľko rokov po otcovi a Miloš sa vysťahoval do USA.

Pavol Mudroň sa dožil vysokého veku. Začiatkom januára 1914 však veľmi nešťastne spadol na ulici pred vlastným domom a zlomil si pravú nohu nad členkom. Najprv sa pokúšali pomôcť mu v martinskej nemocnici, no po niekoľkých dňoch ho previezli do nemocnice v Tešine, kde, ako písali Národné noviny, „...pri naprávaní zlomenej nohy upotrebila röntgenových lúčov“. Na ceste vlakom ho sprevádzala manželka a dr. Ján Petrikovich. Po prvých optimistických správach však nastali komplikácie, pretože pacientovi zistili cukrovku a pokročilú sklerózu ciev, v dôsledku ktorých sa rana ťažko hojila. Napokon 9. 3. 1914 zomrel, bol však prevezený do Martina a tu pochovaný.

Vajanský v nekrológu napísal: „V Mudroňovi bola zosobnená, inkarnovaná idea slovenského národa: preto v celom živote neodklonil sa, nemohol sa odkloniť od pravej, jedine spásenosnej cesty, preto nachádzal pre pomery a stavy vždy pravé slovo, preto i bol bez voľby a formálnej autentifikácie uznávaný za vodcu národa slovenského, preto proti jeho národnému vodcovstvu nikdy a nikde nepozdvihol sa hlas, či šli dobré a či zlé hviezdy po slovenskom chmúrnom nebi, čo i povstávali divergujúce, s jeho celým myslením a cítením neharmonizujúce tečenia a odklonenia. Preto, že bol inkarnáciou slovenskej idey slovenskej národnosti, stál bez kolotania na pravom stanovisku vzhľadom na vieru, náboženstvo, vzhľadom na svetový názor, vzhľadom na spasenie duší, na transcendentálne, vysoké záujmy a potreby človečenstva.“

Bratia Mudroňovci sa stali zakladateľmi pevnej tradície, tradície, bez ktorej by Martin nebol Martinom a bez ktorej si ho dnes nevieme ani predstaviť. Obaja odpočívajú nedaľe od seba a v kruhu svojich blízkych na Národnom cintoríne, obaja pod pomníkmi postavenými z národných zbierok. Michalov, skromnejší, vyrobil v dielni Jozefa Beckeho v Ostrave, Pavlov, ktorého vybudovanie organizovala v roku 1923 Matica slovenská, vytvoril popredný moravský sochár František Úprka. A aj Mudroňovský dom (naproti historickej budove Matice slovenskej na Štefánikovej ulici) predstavuje jednu z najvýznamnejších kultúrnych pamiatok nášho mesta.

ZDENKO ĎURIŠKA

MIMORIADNE UDALOSTI V NAŠOM CIRKEVNOM ZBORE V NOVEMBRI A DECEMBRI 2005

- ❑ 6. novembra sme mali v Biblickej škole Rodinné služby Božie na tému „Držte sa toho, čo máte“.
- ❑ 7. novembra sa v Biblickej škole uskutočnila verejná diskusia na tému „Cirkev v zápase s totalitným režimom včera a dnes“. Napriek závažnej problematike i protichodným názorom na aktuálnu situáciu v cirkvi sa niesla v inteligentnom a kultivovanom tóne.
- ❑ 12. novembra sme mali v našom kostole komorný koncert kvarteta lesných rohov a operného spevu z Ostravy.
- ❑ 13. novembra bolo v Biblickej škole hudobno-dramatické pásmo o Samovi Bohdanovi Hroboňovi pod názvom „Samko – čudák“, ktoré predviedli matičiari z Liptovského Mikuláša.
- ❑ V nedeľu 13. novembra sme si pripomenuli Pamiatku posvätenia chrámu – 221. výročie. Výkladom slova Božieho poslúžil brat farár Miroslav Hvožďara z Vrboviec, ktorý nás navštívil spolu s ich zborovou dychovkou. Po obede sme sa s našimi hosťami stretli v Biblickej škole na misijnom popoludní.
- ❑ 20. novembra po službách Božích nám v Biblickej škole manželia

Mattovcí porozprávali o svojej misii v Rusku. Popoludní sa tu uskutočnilo už tradičné stretnutie „Zdieľanie bolesti a nádeje“ pre všetkých spomínajúcich na svojich blízkych, ktorí nás predišli do večnosti.

- ❑ 1. adventnú nedeľu 27. novembra popoludní vystúpil v našom kostole spevokol detí Rolníčky zo Sučian.
- ❑ 2. adventnú nedeľu nám poslúžili svojim spevom a pozdravom na hlavných službách Božích nórski študenti z Jesseniovej lekárskej fakulty UK v Martine.
- ❑ 7. decembra sa uskutočnilo v zbrovej sieni na fare školenie pre učiteľov náboženstva, ktorý organizoval Biskupský úrad VD ECAV Prešov.
- ❑ 10. decembra sa zišla naša mládež pri predvianočnej kapustnici. Potom si v rámci filmového klubu pozreli film „Luther“.
- ❑ 11. decembra sme mali v Biblickej škole Rodinné služby Božie s Večrou Pánovu.
- ❑ 4. adventnú nedeľu vystúpili na službách Božích deti z Evanjelickej základnej školy a po službách Božích mali burzu svojich výrobkov. Popoludnie obohatil svojím koncertom v kostole náš zborový spevokol.

„Anjelovi efezského cirkevného zboru napís: Toto hovorí Ten, ktorý pevne drží v pravicí sedem hviezd a chodí prostred siedmich zlatých svietnikov: „Znám tvoje skutky, prácu i trpezlivosť a že nemôžeš znieť zlých. Skúšal si ľudí, ktorí hovoria o sebe, že sú apoštolovia, a nie sú, a poznal si, že sú luhári. Si trpezlivý, znášal si mnoho pre moje meno a neustal si. Mám však proti tebe, že si opustil svoju prvú lásku. Spamätaj sa, odkiaľ si odpadol, kajaj sa a čiň prvotné skutky! Ak nie, prídem na teba, pohnem tvojim svietnikom z miesta, ak sa nebudeš kajať! Ale to jedno máš, že nenávidíš skutky mikulášencov, ktoré aj ja nenávidím. Kto má uši nech počuje, čo Duch hovorí cirkevným zborom! Kto zvíťazí, tomu dám jesť zo stromu života, ktorý je v raji Božom.“ Zjavenie 2, 1-7.

NÁVRAT – CEZ POKÁNIE KU SLÁVE.

Tomáš Gáll

Nedeľa 2

Verše - moje najmilšie

VIVI
2005

MARTINSKÝ EVANJELIK

Časopis Evanjelického a. v. cirkevného zboru v Martine. Vede redakčný kruh: Ján Hroboň,
Ján Bohdan Hroboň, Peter Ďurík, Anička Mišunová, Miloš Kovačka,
Alžbeta Stančevová-Kátlovská, Katarína Suchá.
Vychádza šesťkrát do roka.

Redakcia a administrácia: Ev. a. v. farský úrad v Martine, Memorandové námestie
www.bsmt.sk

Registračné číslo: FKOMT 94/01176